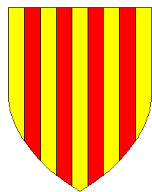

Cercant un somni

Treball de recerca
2n de Batxillerat
Desembre de 2010

ÍNDEX

<u>CONTINGUT</u>	<u>PÀGINA</u>
1. INTRODUCCIÓ	
1.1. El temari.....	4
1.2. Suïssa.....	6
2. EL PERQUÈ	
2.1. Història.....	8
2.2. Perquè marxar.....	15
2.3. Perquè Suïssa.....	16
3. EL VIATGE DELS AVIS	
3.1. Etapa previatge	
3.1.1. Avi 19	
3.1.2. Àvia21	
3.2. Preparatius del viatge.....	23
3.2.1. La revista Destino.....	25
3.2.2. L'amic que no hi va poder anar.....	26
3.3. El viatge	
3.3.1. L'avi 28	
3.3.2. L'àvia 29	
3.4. L'estada allà	
3.4.1. L'avi 30	
3.4.1.1. ELRO Mauch.....	33
3.4.2. L'àvia 35	
3.4.2.1. L'Hotel Krone.....	37
3.4.2.2. Els Spring-Mattis.....	40
3.4.3. Bremgarten.....	41
3.5. La tornada.....	42
4. UN FRANCO, 14 PESETAS.....	44
4.1. L'opinió de Carlos Iglesias.....	49
5. ENQUESTES.....	53
6. ENTREVISTES	
6.1. Entrevista Miquel i Carme.....	62
6.2. Entrevista Avis.....	64
7. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA.....	66
8. CONCLUSIONS.....	68
9. ANNEXOS.....	70, 90, 103
10. ACLARACIONS.....	108

AGRAÏMENTS

La realització d'aquest treball de recerca hauria estat completament impossible si no hagués estat per l'ajuda que moltes persones m'han donat.

En primer lloc m'agradaria donar les gràcies als meus avis, per haver emigrat, haver-me proporcionat tota la informació que he posat i haver-me donat l'oportunitat de fer aquest treball. Per les hores que varen invertir en aquesta tasca i la paciència que han tingut durant la creació del treball.

També m'agradaria donar les gràcies, de tot cor a la meva mare, la qual m'ha ajudat molt en la realització del treball i que a vegades semblava que el treball l'hagués de fer ella, i no pas jo.

A en Jordi, el meu professor, que m'ha estat explicant l'estructura a seguir del treball, les correccions més apropiades que havia d'aplicar i per atendre'm fins i tot quan estava de vacances.

Al Miquel i la Carme, per haver permès fer-los una entrevista a casa dels meus avis.

Al Josep Fossas, per la redació de la seva visió personal del record.

Al Manel Castells, que em va ajudar en el temari dels trens.

A la Frau Wetli, de Bremgarten, que als seus 90 anys, va fer una història, a mà de la seva opinió dels immigrants a casa seva.

A tota aquella gent que em va respondre les enquestes, i als amics que els les varen donar als seus familiars perquè també les emplenessin.

A totes aquelles persones i institucions que m'han proporcionat informació via mail, correu ordinari o via telefònica, ja siguin suïsses o espanyoles: ambaixades, ajuntament de Bremgarten, a la policia d'Aarau, l'arxiu del Ripollès, ELRO Mauch, Ministeris, Casa Nostra de Basel, els Instituts d'Estadística, a Marta Pellicer (de Renfe)...

I a tothom que indirectament també ha fet aquest treball possible, tant persones com institucions,

Gràcies

1. INTRODUCCIÓ

1.1. EL TEMARI

El tema escollit en aquest treball de recerca pot semblar estrany però personalment té una importància especial. Té diversos objectius que a continuació s'explicaran.

Un d'ells correspon a donar a conèixer a tothom qui el llegeixi, el que va suposar per als emigrants espanyols i europeus haver d'abandonar el seu país i mudar-se temporal o definitivament a un país estranger. Aquests fets, succeïts durant els inicis de la segona meitat del s. XX van permetre a molts ciutadans que abans vivien en condicions difícils, que la seva qualitat de vida millorés notablement sempre que hi hagués una bona gestió econòmica.

El segon objectiu és treure a la llum tots aquests fets segons les vivències personals dels meus avis, que van experimentar aquesta emigració en primera persona durant més de sis anys a Suïssa, país que en aquell període ocupava un dels primers llocs d'Europa en referència a l'economia, altres aspectes i encara avui dia els ocupa. Gràcies a això, com molts dels altres implicats en aquest moviment, les seves condicions de vida van augmentar considerablement en els aspectes d'alimentació, d'habitatge, i econòmic en general (respecte com es trobaven abans de marxar) un cop van tornar del país alpí. S'explicaran anècdotes, com era la vida allí i com era aquí en aquella època, quina era la situació global europea, quina era la rutina allà...

Mitjançant entrevistes des del punt de vista emigrant. S'intentarà descriure al màxim de bé possible opinions, vivències i altres informacions importants tant dels meus avis com d'amics seus de Campdevàrol.

Un altre aspecte que també m'agradaria reflectir en aquest treball consisteix en la posada en comú de la informació real sobre aquest tema, m'explicaré: durant la meva recerca he pogut trobar-me en situacions en les que la informació donada era totalment errònia. Un error el pot tenir qualsevol, però n'hi ha que són massa extremats, i poden fer canviar moltes opinions. No es pot fer d'un cas concret

l'aspecte general del temari, o, en tot cas posar-hi l'altre extrem per contrarestar-lo.

Aquest és el cas que m'he trobat en algunes pàgines web d'opinions d'emigrants espanyols que havien anat allà o fins i tot d'alguns que no ho havien fet i criticaven fortament la societat suïssa.

Penso, i no sóc l'únic ni de bon tros, que una societat com la suïssa pot ser criticada en pocs aspectes, però el que no pot ser és que gent d'un país com el nostre critiqui la societat d'allà, perquè ens queda molt per aprendre d'ells i mai estarem al seu nivell, en tots els aspectes, tant en educació com qualitat de vida o salut. Una altra situació amb la que m'he trobat cercant informació i que ha estat negativa va ser quan vaig mirar el llibre d'història que estem utilitzant a l'escola al tema en què parla sobre les migracions europees del s. XX.

En un petit text sobre l'emigració espanyola a Suïssa amb el qual es formula una pregunta posteriorment, el seu autor comparava l'allotjament en què estava a Suïssa amb els barracons dels camps de concentració nazi. Encara no aconsegueix-ho entendre com algú provinent d'un país amb una dictadura en el qual s'hi vivia com en un país del tercer món, pot criticar el que en aquella època era considerat el millor país d'Europa i un dels millors del món, i es que com diu la dita "vemos la paja en ojo ajeno y no la viga en el nuestro". Però això no es queda aquí, aquest cas va més enllà, ja que es troba en un llibre educatiu. Si tots els estudiants que utilitzen el llibre tenen la mentalitat de Suïssa que aquest individu comenta, tindrem la imatge d'Espanya amb el nom equivocat de Suïssa.

Finalment, una altra causa que m'ha encaminat a dur aquest tema en el treball de recerca és, per una part, que al voler estudiar periodisme, és un tema que amb les entrevistes i l'expansió en un tema i la recerca d'informació del mateix possiblement em podrà ajudar en un futur. Durant la recerca, he hagut de posar-me en contacte amb multitud de persones i institucions que no parlaven el meu idioma, fet que m'ha fet aplicar tot l'après quant a elements lingüístics i augmentar les relacions amb persones desconegudes.

Per altra banda, en canvi, crec que aspectes familiars que no solen ocórrer sempre ni a tothom no s'haurien de deixar perdre de qualsevol

manera, així doncs, mitjançant aquest treball de recerca puc aprendre més coses de familiars meus que els va passar això i, a més, també ho plasmo en algun altre lloc que no sigui només en la memòria d'ells.

Per ells va ser molt dur haver de marxar de casa, deixar els pares, els germans i una filla de tan sols 3 anys. És per això que aquesta podria ser la causa real de la realització d'aquest treball. En cas de no haver-lo realitzat, moltes experiències, comentaris i explicacions no haurien vist la llum i realment, m'hauria sabut molt de greu.

Fent aquest treball, també demostro l'estimació que tinc envers ells. Durant la creació del treball, hem passat moltes hores junts, divertint-nos, i sobretot, aprenent noves experiències que possiblement no hauria pogut aprendre sense la realització del treball.

Penso que així també aprendré moltíssimes coses noves i m'ho prendré com una història, que en realitat és això el que va passar: una gran història.

1.2. SUÏSSA

Suïssa, és un estat alpí situat al centre d'Europa, envoltat dels països d'Alemanya, Àustria, França i Liechtenstein. Per fer-se una idea, té un tamany similar al de Dinamarca però amb la diferència que no té mar.

Berna és la capital del país, però la ciutat de Zurich té molts més habitants que aquesta. A més, Zurich és un dels centres econòmics més importants del

centre d'Europa.

A Ginebra també hi trobem una delegació de la Unió Europea, i en el conjunt del país hi ha nombroses seus d'importantes organitzacions

La seva geografia està caracteritzada per la serralada dels Alps, que s'extén a través de la zona central i sud del país. La muntanya més alta

correspon al Mont Blanc, no obstant, és més turística la zona de Grindelwald, amb les muntanyes de la Jungfrau, l'Eiger i el Monch, així com el Piz Gloria, on s'hi rodà una pel·lícula de James Bond.

El clima suís és bastant extrem, té grans variacions entre les localitats, altures i les estacions de l'any. Mentre que es pot disfrutar de

condicions glacials a les zones més altes, a les valls més septentrionals, properes a Itàlia i de poca altitud, es gaudeix d'un clima típicament mediterrani a l'estiu i temperat a l'hivern. A les zones altes, hi fa fresca tot l'any, molt més accentuada, fins a punts àrtic als cims de les muntanyes i clima mediterrani a l'extrem sud de l'estat.

L'altitud mitjana del país alpí és d'uns 1300 metres sobre el nivell del mar, que és lògic si pensem que la part més elevada (mont Blanc) és d'uns quasi 5000 metres i la més baixa d'uns 200. hi ha muntanyes arreu, de major o menor tamany i això fa que sigui tan elevada l'altitud mitjana.

2. EL PERQUÈ

2.1. HISTÒRIA

Per entendre el perquè de l'emigració que es va produir als anys 60 a Suïssa és important conèixer quins són els seus orígens i quin fou el procés d'arribada a la democràcia moderna...

Es creu que hi ha vida a Suïssa des de fa més de 150.000 anys, que és el temps que daten les primeres petjades humanes trobades al país. També s'han descobert sílexs de fa 100.000 anys, però l'agricultura no arribà fins al sisè mil·lenni abans de Crist. Aquests períodes prehistòrics i anteriors a Crist, però, no han estat, ni de bon tros, tant agitats o importants com els dos darrers mil·lennis.

Suïssa havia anat a l'ombra de les potències europees des de sempre, ja en temps romans, aleshores coneguda com la societat helvètica, va ser conquerida pel gran imperi romà. Totes les tribus més primitives es van convertir en les ciutats més importants dels Alps.

A partir del segle V dC, els romans comencen a perdre aquestes zones, que foren conquerides per les dinasties dels Habsburgs, per exemple. Hi havia doncs la mateixa societat que la que trobàvem a la resta d'Europa, una societat estamental amb rei, noblesa classes mitjanes, les baixes i els pagesos...

Anys més tard, cap al segle XII, la unió de diversos cantons. També durant aquest període es fundaren vàries de les principals ciutats del país com Bern (la capital), Luzern o Fribourg, per exemple. Nombrosos artesans es van especialitzar en la producció de béns d'alta qualitat. També en aquesta època es va travessar el massís del St Gotthard, que travessa el país. Això permeté crear un itinerari pel comerç entre Alemanya i Itàlia.

La història real de Suïssa, però, no la veiem començada fins al s. XIII, concretament a l'agost de 1291, quan els pobles de Uri, Schwyz i Unterwalden firmaren un Pacte Federal per lluitar contra els Habsburg, provinents d'Àustria. Després de diversos anys de conflicte, la casa dels Habsburg va firmar la pau amb els Waldstätten (la unió dels tres pobles que significa pobles del bosc), després de perdre contra ells la batalla de

Morgarten al 1318 i la de Sempach al 1386. Al 1332, els Waldstätten reben al grup a Luzern, fet que va possibilitar la lliure navegació pel llac dels 4 cantons, conegut actualment com a llac de Luzern.

Al 1335, per altra banda, la ciutat de Zuric, de 12.000 habitants, va aixecar una revolució en contra de la noblesa, i al 1351 es va unir a

l'aliança dels Waldstätten. L'any següent, la casa dels Habsburgs declararen la guerra a la ciutat, fet que va provocar la reacció dels components del grup dels Pobles del Bosc. Amb aquests fets, dos territoris més, Glaris i Zug, de domini Habsburg, varen ser ocupats pels Pobles del Bosc. Tot i que van demanar auxili a la casa dels Habsburgs, aquests no van fer res, i els habitants dels dos territoris ocupats firmaren una aliança amb els Waldstätten amb la qual deixaven d'anar a favor dels Habsburgs.

Deixant enrere l'edat mitjana, arribem en temps de la revolució francesa i l'ocupació napoleònica:

Des de feia segles, molts joves suïssos havien estat sempre al costat dels reis francesos i els ducs italians, exercint de mercenaris i defensant-los en tot moment. Durant la Revolució Francesa, més de 800 mercenaris suïssos defensaven el rei francès durant l'assalt al Palau de les Tulleries, a París. Tots aquests defensors del rei, i per tant, de l'Antic Règim, van ser assassinats durant aquest assalt.

Els fets de la revolució francesa i la liberalització de França féu veure a molts suïssos la possibilitat d'un estat de drets igualitaris i més llibertats. Després de nombroses confrontacions (malgrat tenir l'objectiu de ser una sol·licitud pacífica), els habitants del cantó de Vaud¹, van demanar ajuda al veí francès, que es va interessar en la geografia del país alpí i italià i els soldats francesos arribaren a Bern abans que l'exèrcit suís se n'adonés. El país va ser ocupat pels francesos a finals del segle XVIII. Aquesta ocupació va ser ben rebuda per a molts suïssos residents als extrems del país, ja que

¹ Cantó de l'oest del país

la zones centrals com: Nidwalden, Glarus o Schwyz, va haver-hi certa resistència.

Fins aleshores, Suïssa havia estat una confederació molt dèbil i amb poques ciutats i regions autònomes. No obstant, amb l'ocupació francesa, se li va donar una nova constitució al país. Passà a ser un estat centralitzat, amb ciutadans iguals i l'anomenaren República Helvètica. S'aplicaren noves lleis mirallades de les franceses i també es va modificar el codi penal així com l'aplicació d'una nova moneda.

Amb l'ocupació napoleònica, Suïssa rep una legislació del general que situà el país, juntament amb altres, en una situació privilegiada respecte a molts altres països europeus.

Malgrat això, a Suïssa hi havia nombroses diferències entre les zones més urbanes i les rurals, i això no agradava a Napoleó. Va decidir, doncs restaurar el sistema federal però basant-se en uns principis liberals. Després de reunir-se amb importants pensadors suïssos de l'època, es creà una nova Constitució la qual es va anomenar Constitució de Mediació. Des d'aleshores, els estats federals suïssos, es diuen cantons, a principis del segle XIX n'hi havia 19, amb 6 de nous, com St Gallen². El govern central es va suprimir, i Napoleó va dictar els assumptes estrangers.

Durant el procés d'expansió de l'imperi napoleònic, Suïssa hagué de deixar més de 16.000 soldats a l'exèrcit napoleònic a més de nombroses subvencions.

Al 1812, durant l'atac a Rússia, dels 9.000 soldats helvètics que anaren a ajudar a l'exèrcit de Napoleó, només en retornaren 700, entre d'altres causes, pel fort fred que hagueren de suportar.

Els altres països europeus (Regne Unit, Prússia, Àustria i la mateixa Rússia s'aliaren per tal de derrotar al general francès, restablir l'equilibri polític a Europa i destruir tot el progrés de la Revolució Francesa.

A finals de 1813, un exèrcit de més de 100.000 soldats austríacs i russos s'endinsaren a Suïssa, que en veure la situació i les conseqüències que podia comportar allò, va abolir la Constitució aprovada al 1803, i les famílies aristocràtiques antigues van poder recobrar el poder.

² Cantó del nord-est del país.

Amb la derrota del dictador francès i “l’alliberació” de Suïssa d’ell, es va fer un congrés a Viena al 1815 per arreglar la situació de pau.

Després d’altres reformes polítiques i socials, el nou país va passar a tenir 22 cantons enfront als 19 de principis del segle.

Amb aquesta nova situació, les forces conservadores arribaren al poder i van restaurar moltes lleis antigues. Per altra banda, a l’oposició hi havia els liberals, que no varen desaparèixer i exigien l’aplicació de varies mesures com el dret igual a votar i l’elecció de parlaments i governs elegits democràticament.

Fins al segle següent, van ocórrer diversos esdeveniments com l’arribada al poder dels liberals al 1830 o l’aplicació de la Constitució Federal al 1848 i la revisió total d’aquesta al 1874, aprovada per un 63 % dels votants. Aquesta aplicà la neutralitat del país que encara avui es conserva o una moneda pròpia, el franc suís. També se li aplicà un nou codi de comerç, civil...

Mig segle després arribava la Gran Guerra, la primera guerra de rellevància a Europa. Entre 1870 i 1871, amb Napoleó III al poder, hi havia hagut un altre conflicte entre Alemanya, Rússia i França i amb el qual Suïssa no havia pogut intervenir-hi per la seva neutralitat.

Amb la 1a guerra mundial, però, Suïssa començava un període de decadència, malgrat la seva neutralitat envers el conflicte. Les importacions varen caure dramàticament, hagué de rebre molts refugiats..., fets que van fer intervenir a l’estat a adoptar mesures d’urgència com el monopoli de producció i distribució de diversos productes...

Al final de la guerra, prop del 16 % de la població estava sota uns nivells de pobresa extrems, el país va començar a ser, aleshores, un país d’emigrants. A més, començava un període de decadència de l’agricultura del país. Per altra banda, empresaris dedicats a la venda i producció d’armes s’havien enriquit enormement. Els treballadors havien vist com els seus salaris eren els mateixos que sempre però que els preus dels productes no paraven d’augmentar. A l’11 de novembre del 1918 un vaga general de prop de mig milió de manifestants, en contra de la situació que vivia el país. En veure això, el Consell Federal va fer parar la vaga amb la condició que acceptaria les mesures proposades pels treballadors manifestats.

Com a fet important en el període d'entre guerres, el país va obtenir la internacionalització del riu Rin, fet que va permetre arribar al mar del Nord. Amb l'arribada de la Segona Guerra Mundial (II GM) Suïssa, com Espanya va declarar la seva neutralitat, en realitat, bastant relativa. Suïssa, però era neutral segons la seva Constitució aprovada en el segle passat, és a dir, tots els suïssos eren, són i seran neutrals, per llei. No els era (i és) permès allistar-se a cap exèrcit que no fos el suís, i aquest, simplement realitza, en l'actualitat algunes missions de pau. El període de la Segona Guerra Mundial va ser un temps d'importants successos.

Alemanya no va ocupar el país alpi, però sí que hi col·laborà en relació a l'emmagatzematge de les reserves d'or del III Reich, a més, es molts dels jueus alemanys que volien entrar al país helvètic eren repatriats a Alemanya a on se'ls exterminava. Tots els trens plens "d'esclaus" que s'havien de dedicar a la producció d'armes passaven també per Suïssa provinents, sobretot, d'Itàlia.

Suïssa fou una gran productora de material bèl·lic que venia, sobretot a Alemanya. Mentre ho feia, però, també prenia precaucions per por d'una invasió alemanya: es reforçaren les fronteres i

s'enfonsà tot el país. Suïssa està ple de refugis atòmics subterranis construïts en aquella època. Hi ha una capacitat del 128 %, és a dir hi cabria tota la població suïssa i un 28 % de persones estrangeres en cas de conflicte.

Per altra banda, tots els avions que entraven a l'espai aeri suís, eren eliminats, ja fossin aliats o nazis.

Amb la fi de la II GM, Suïssa va crear la Creu Roja, una organització que seguia els principis de la igualtat, independència i neutralitat i que tenia com a objectiu principal l'ajuda a les persones

A partir del final de la II GM va començar una gran època de prosperitat, que arribà al seu punt més alt durant la dècada de 1960.

Durant aquest període, es va produir una emigració massiva. Milers de persones provinents de països com Espanya, Àustria, però sobretot

d'Alemanya i amb més gran quantitat, d'Itàlia. Aquesta gent suposava pel país una mà d'obra barata, que treballava i no es queixava i que amb el mínim ja s'acomodava, ja que en molts cassos, al país d'origen hi vivien

molt pitjor.

El nivell de vida va millorar notablement per a moltes persones. Van obtenir una seguretat social i condicions laborals molt més estables, així com un accés més gran a una

gama més variada de productes de consum. Les relacions internacionals, no només amb Europa van millorar enormement.

En gran part això fou degut a la gran inversió en noves infraestructures que el govern va fer i que van produir molts llocs de treball. Aquests fets es van sumar al vot femení, les assegurances d'accidents i malaltia i una disminució considerable de la setmana laborable. També es va crear un nou cantó (Jura) i per altra banda, l'atur total era menor al 3 %. Les noves infraestructures creades pel govern, es van sumar a les privades, que consistien majoritàriament en la gran expansió que reberen les indústries exportadores d'alguns sectors com el químic, dels productes alimentaris de màquines i motors... Al 1973, Suïssa es situava al 4t lloc mundial en matèria d'inversions estrangeres.

Econòmicament, Suïssa va ser, en termes generals el país més ric d'Europa durant el segle XX. Naturalment, en diversos períodes com el d'inicis de segle o de la I GM, la seva situació era molt precària, però amb el pas del temps, va ocupar aquesta posició. La seva taxa d'atur ha estat sempre, com hem dit anteriorment, entre les més baixes d'Europa, amb un 3'2 %, i la seva taxa de població ocupada era la més alta del món al 2002 amb un índex lleugerament superior al 80 % segons un estudi de la OCDE (Organització per la Cooperació i el Desenvolupament econòmic).■

Un altre subjecte relacionat amb aquest país, són els bancs. Alguns bancs suïssos tenen prop de 200 anys. La raó, però per la qual s'han fet famosos arreu del món i han convertit el país en un paradís fiscal, també ha fet augmentar la situació econòmica del país. Però quin és el secret bancari suís? Doncs bé, és el secret bancari. Els bancs helvètics mantenen una total confidencialitat en les comptes dels seus clients que no es poden

controlar en cap cas, ni tan sols si el govern d'un altre país ho demana, no es realitza. En el cas que algun banquer ho fes, a la seva penitència podria incloure's-hi la presó.

L'únic cas en el qual es podria investigar el compte d'un client seria

si es demostra que aquest ha violat alguna de les lleis helvètiques.

Actualment, però, degut a un acord internacional del març de 2009, molts dels paradisos fiscals abans amb un secret bancari total, adoptaren una flexibilització que s'acosta als principis exigits per la OCDE. Davant això, molts clients d'aquests bancs en retiraren els seus ingressos de les seves comptes bancàries.

Al 2002, el país va entrar a la Organització de les Nacions Unides. Però malgrat a això, no es troba a la Unió Europea.

Actualment, en referències geogràfiques, Suïssa, és un estat alpí sense accés al mar localitzat a l'Europa central, i amb una superfície de més de 41.285 km², és una república federal integrada per 26 cantons. Berna és la seu de la federació, i la capital del país, mentre que els centres econòmics són les ciutats de Ginebra i Zuric.

Suïssa gaudeix d'alts nivells de llibertat econòmica, d'immigrants i d'un ambient de negocis internacional.

Ha tingut una llarga història de neutralitat i és seu de moltes organitzacions internacionals, com ara la Creu Roja, o l'ONU a Europa.

És un estat multilingüe on hi ha 4 llengües oficials: alemany, francès, italià i romanx.

Com hem dit, la geografia suïssa està caracteritzada pels Alps, que discorre a través de la zona central i sud del país. El clima suís és generalment temperat, però amb grans variacions entre les localitats; condicions glacials a les muntanyes, i clima mediterrani a l'extrem sud de l'estat. Els estius són càlids amb temperatures que poden arribar fins als 30°C en algunes zones però a vegades també són humits, amb precipitacions periòdiques en forma de neu a l'hivern, aquests són freds a tot arreu, i en les zones menys altes és boirós.

La zona més baixa del país es troba a Ascona (Tesino), prop de la frontera amb Itàlia i està situada a 193 metres sobre el nivell del mar, amb un clima

Mediterrani i que contrasta amb el punt més alt del país, el Mont Blanc, amb 4800 metres d'alçada.

2.2. PERQUÈ MARXAR?

Catalunya i la resta d'Espanya ha sofert diversos moviments migratoris ja des de del segle XV. Fins al s. XIX, per exemple, una quantitat enorme i anualment superior que l'any anterior, d'emigrants espanyols van desplaçar-se a l'Amèrica Llatina per fer fortuna, i un cop aconseguida, tornar al seu poble d'origen. El punt més àlgid d'aquestes emigracions tenen lloc a principis del s. XX, entre 1911 i 1915, quan uns 650000 emigrants arriben, principalment a l'Argentina.

Les causes per les quals unes xifres tan elevades d'emigrants abandonin el país, foren degudes a la gran natalitat que hi havia aleshores i el poc augment, en canvi, dels llocs de treball, per exemple. Al haver-hi un excedent de mà d'obra al país d'origen, altres estats, en aquest cas sud-americans, van ser els aliats ideals de molts treballadors sense treball a Espanya i Catalunya.

Altres causes que portin a l'emigració, també poden ser relacionades amb causes mediambientals i catàstrofes naturals com terratrèmols, sequeres que influeixen negativament en l'agricultura...

Malauradament, no sempre s'emigra per causes econòmiques, i durant la guerra civil espanyola (1939-1945), un gran nombre d'antifranquistes es veuen obligats a exiliar-se a Mèxic i a França per salvar la vida.

Després de la Guerra Civil tot el país es troba en una situació deplorable, el PIB baixa, el

comerç exterior es cancel·la, al no haver cap democràcia al país els EUA cancel·len el pla Marshal d'ajudes i augmenta considerablement la corrupció i el mercat negre. No és fins al principi de la dècada de 1950 que la situació

dels espanyols i els catalans comença a millorar moderadament degut, per exemple a la fi del racionament. A partir del 1953, gràcies a l'inici de l'obertura del mercat i el comerç exterior, el país comença un intent per sortir del no-res. A més, el permís de construir bases militars americanes al país en plena Guerra Freda a canvi de diners ajudà encara més Espanya a sortir del forat. A això se li sumà l'entrada a la ONU i l'augment del turisme, que també col·laboraren en la recuperació del país. A finals de la dècada, però, una gran inflació obliga al "govern" a redactar un pla d'estabilització que a llarg termini va permetre el "milagro espanyol" (època de "gran" creixement econòmic, que en gran part va ser gràcies a l'emigració espanyola a Europa).

A Catalunya la indústria del tèxtil començava a tenir els símptomes del seu final i contrastava amb la gran expansió de la metal·lúrgica, química i especialitzada, que provinent de la resta d'Europa van contribuir de manera espectacular a un descens de l'atur a Catalunya però també a Espanya.

En realitat, però, la misèria s'escampava per tot el país, la qualitat de vida dels habitants era típica del tercer món, i això es notava amb les migracions: més d'un milió de persones van realitzar migracions internes, sobretot des d'Andalusia fins a

Catalunya, però sobretot, la dècada de 1960 és l'època d'emigrar a Europa, i això es pot veure amb el tamany de la massa que ho féu entre les dècades de 1950 i 1970 però sobretot la de 1960.

2.3. PERQUÈ SUÏSSA?

Suïssa era un país d'Europa que tenia un nivell econòmic i de desenvolupament que no podia comparar-se amb el d'Espanya. No era l'únic, però, ja que també Alemanya, França (en menor mesura) i petits països com Luxemburg, Holanda o Bèlgica, estaven molt per sobre que Espanya o Itàlia, que patia una situació similar a la de Portugal o Grècia, que, a més molts d'ells tenien una dictadura a sobre que no els deixava evolucionar com a país.

Un cop es tenia clar que es volia emigrar, aleshores s'havia d'escollir el lloc.

En el límit europeu hi trobem els països que hem dit abans, que tots, més o menys, gaudien d'una situació millor que Espanya.

Aleshores, quin era el millor?

Per qüestions d'idioma, en aquells temps era igual, ja que els idiomes com l'anglès o el francès no s'aprenien, a l'escola, ni molt menys, per tant, era igual estudiar anglès, alemany, francès, holandès (que s'assembla a l'alemany)...

Si s'havia d'elegir entre els més rics i productors, ens resten alguns com Suïssa o Alemanya, ja que França, per exemple no estava al seu nivell. Era superior a Espanya però no arribava a l'altura d'aquests.█

Quina societat era la millor? Els suïssos sempre han estat molt respectuosos i han estat molt tolerants, així com els alemanys tot i que en menor mesura.█

Què més podem triar d'un país? El clima. Suïssa té el clima més semblant a Catalunya i als Pirineus que molts altres. A pobles d'altituds baixes, com Interlaken, a 560m d'altitud pot tenir temperatures des de -13°C fins a més de 30°C, per tant molt semblants a les temperatures que hi ha a zones de l'interior o del Pirineu de Catalunya, fet que propicia una adaptació més òptima meteorològicament.█

Finalment, trobem un altre factor que també podria influir en l'elecció del lloc de destinació: l'ambient paisatgístic i natural.

Suïssa no té mar. En canvi consta de tres magnífics llacs de tamany considerable com el Lemán (a Ginebra), el de Luzern (a la ciutat) o el Constance (al nord-est de Zuric) i d'altres més petits com el Thun i el Brienz, a la banda sud-oest més central del país i una quantitat considerable de rius que desemboquen en ells.

Destacar, per descomptat, els Alps, una serralada que ocupa més del 60% del territori suís i deixa paisatges muntanyencs espectaculars. L'altura mitjana és de 1700m, però poden arribar a altures de més de 4000.

Finalment, el que en resulta d'unir aquestes grans muntanyes, rius i llacs, és un paisatge que només és de diverses tonalitats verdes durant totes les estacions de l'any, excepte a l'hivern, que quan precipita sol ser en forma de neu i tot queda tapat amb un enorme mantell blanc.

La unió d'aquestes meravelles naturals se li suma la cultura i tradicions del país, com per exemple, les enormes esquelles de les vaques, els "Alphorn" (unes llargues trompetes típiques dels Alps), els rellotges, les navalles suïsses...■

Tots aquests components poden influir molt positivament en elegir Suïssa com a lloc de destinació. No seria el mateix anar a

Holanda, o Alemanya, on la major part del seu territori és completament pla i sense relleu, que anar a Suïssa o Àustria (aleshores no tan desenvolupada), amb uns paisatges majestuosos, rics en flora i fauna i que són enormement bells de contemplar.

Així doncs, la unió d'aquests elements declaren una avantatge molt gran quant a l'elecció de Suïssa com a lloc de destinació.

Com s'explicarà posteriorment, l'anada de viatge de plaer en dues ocasions abans d'anar a treballar-hi i la lectura de certa revista en la qual s'idealitzava el país, sumats als factors anomenats anteriorment, van fer de Suïssa l'elecció per part dels meus avis.

3. EL VIATGE DELS AVIS

3.1. ETAPA PREVIATGE

3.1.1. AVI

En finalitzar els estudis primaris a l'edat dels 14 anys a l'escola pública de Campdevàrol deixa els estudis i s'introdueix en el món del treball. A principis d'abril de 1948 comença a treballar a la fàbrica de filats Can Noguera que data del s.XIX situada a Ripoll. Una característica que feia diferent aquesta fàbrica respecte a les altres era la seva anormal forma d'"U". Al principi exerceix d'aprenent de mecànic. La seva principal tasca consisteix en la observació dels mecànics tot i que progressivament comença a fer petites feines ajudant als mecànics que treballen en torns i altres aparells. A més a més, juntament amb els altres aprenents també té cura de les màquines i les manté netes i engreixades.

A poc a poc el deixen provar algunes màquines i fer algunes feines amb els torns: al principi fer forats a algunes peces i posteriorment ja comença a fer peces senceres sempre sota la supervisió d'un torner de veritat.■

Havent complert dos anys a la fàbrica se li permet l'ús d'un torn de manera fixe ja que havia passat el temps suficient aprenent com funcionava com per utilitzar-lo tot i que encara no era considerat torner.

Degut a motius econòmics marxa a treballar a una altra empresa (Montures Antoni Santa Maria) al desembre de 1951, una companyia que no es dedicava a construir i/o vendre les filadores i altres màquines, sinó que en muntava de tot tipus dins el gremi del tèxtil.

Amb oficina a la Ciutat Comtal l'empresa té els grups de treballadors que van a les fàbriques d'arreu d'Espanya (allà on se'ls necessita) a deixar a punt aquestes màquines en grups de poques persones.

En el cas de l'avi sempre s'havia estat a Campdevàrol com a ajudant del muntador juntament amb dos amateurs més. Encara que sembli increïble, durant els tres anys que s'està a la companyia només marxa en una ocasió a fora del poble (recordem que la companyia treballava per tot Espanya). En aquest cas hagué de marxar a Burgos juntament amb un altre company a muntar una màquina nova. Allà els dos operaris s'allotjaren a la pensió "Castilla" durant els dos mesos que s'hi

estigueren amb totes les despeses pagades per l'empresa. La raó per la qual no marxà gairebé mai (per motius laborals) del poble residencial, fou degut a la renovació de tota la maquinària de la fàbrica tèxtil de Campdevàrol de Unión Industrial Tèxtil (més coneguda actualment com

a Molinou). Durant els tres anys, s'estigué bàsicament desmuntant i traient els aparells antics i col·locant els nous, prèviament muntants.

A l'agost del 1954 plega de la companyia i va a un taller familiar a Campdevàrol situat rere l'actual

edifici de la biblioteca. Allà s'hi està exercint d'operari mecànic fins que marxa a Suïssa al 1964. Al març del 1956, però va a fer "la mili", fins al juliol de l'any següent. Durant aquest temps el seu pare treballa en lloc seu al petit taller.

Aquest taller familiar, concretament era del seu oncle, on també hi treballava un aprenent i es dedicaven a la reparació de màquines fabrils de diferents sectors, tèxtils, paperera... però maquinària en general.

El funcionament d'aquest petit taller era diferent segons el tamany de la

peça de la màquina a reparar: si la peça no passava d'un tamany considerable, l'avi agafava la seva motocicleta Vespa nova i es desplaçava fins a la fàbrica, on recollia la peça i se l'emportava al taller

per arreglar-la. Allà, un cop estava a punt, la tornava a la fàbrica i la hi muntava. Per altra banda, si el que s'havia d'arreglar era de tamany considerable, ells es desplaçaven fins a la fàbrica i l'arreglaven allà mateix.█

Els salaris de l'època eren relativament baixos, i això es plasmava en el nivell de vida de la gent del poble, en el qual pocs afortunats tenien un cotxe o una casa en propietat això sí, amb electricitat i aigua corrent.

A l'agost de 1959 es casa amb Concepció Jové, l'àvia.

El pare de l'avi, malalt de tuberculosi mor a principis del 1962. Durant les importants riuades de la tardor de 1940, Josep Serra, que era el director de la fàbrica tèxtil de Ca l'Aiola a l'altura de les Masies de Voltregà, agafà la malaltia amb la riuada provocada per unes immenses pluges que causaren pèrdues humanes i econòmiques importantíssimes.

3.1.2. L'ÀVIA

Va finalitzar els estudis primaris als 14 anys a l'escola pública de Campdevàrol amb Antònia Puig com a tutora.

A la mateixa edat també entra a treballar a la Fàbrica Noguera Grau de Teixits (més coneguda com "Can Ribalaigua") situada al costat del riu Freser a l'altura de l'actual Comforsa de Campdevàrol. Allà hi feia dos

horaris, una setmana un i la següent l'altre. El primer consistia en 8 hores de treball i mitja hora de descans per esmorzar, començant a treballar a les 5 del matí i acabant a dos

quarts de dues, mentre que en el segon ho feia de tardes: s'iniciava a les 13:30h i finalitzava la jornada a dos quarts de deu del vespre havent tingut mitja hora de descans a les 18:00h.■

La seva feina consistia en la confecció de llençols i de peces de roba de paten³ i caqui⁴. Ambdós materials s'enrollaven, un cop construïts, amb un rotlle i eren transportats a una altra instal·lació d'una altra empresa se'ls feia diversos tractaments. Posteriorment es comprovaven tots els rotlles per assegurar-se que no hi hagués cap tara ni error i aleshores eren distribuïts a les botigues on eren venuts.

Complerts dos anys a Can Ribalaigua, paral·lelament començà un curs d'aprenentatge i confecció de teixits a Ripoll durant les hores lliures, és a dir, una setmana a la tarda i l'altra al matí. Els desplaçaments els feia

³ Material semblant al texà, de caràcter més rústic i senzill.

⁴ Material amb el qual es feien els vestits militars

amb la seva bicicleta durant les estacions amb més calor i sol, mentre que quan el temps era fred, plujós i amb nevades agafava el tren, pagat amb el simbòlic sou del curs-feina on anava.

Després de treballar-hi entre 5 o 6 anys, deixa la fàbrica de Can Ribalaigua per anar a treballar a la Cooperativa Campdevanolense, on hi exerceix de dependenta venent tot tipus de comestibles i queviures i amb un sou lleugerament més generós que el de la fàbrica.

Després de treballar tres anys a la Cooperativa passa a fer de modista

ella sola i a cosir i fer peces de roba per tot aquell que li demanava. Malauradament, ho deixa per motius personals i es casa a l'agost del 1959, a l'edat de 24 anys i després d'haver treballat sense descans durant deu anys. Al cap de cinc anys, i després d'haver fet un parell de viatges a Suïssa com a turista, hi emigra finalment al 1964.

Respecte els aspectes salarials destaca el sou durant l'estada a la Cooperativa que consistia en 300 pessetes a la setmana, mentre que a la fàbrica tan sols era de 100. Durant el treball a Ripoll li donaven unes modestes 15 pessetes setmanals, que a l'hivern i en el cas que la meteorologia no convidés els utilitzava per pagar el viatge fins a Campdevàno!■

Per altra banda, destaquem la situació de la dona, la qual, naturalment no estava en una situació tan extrema com la de dècades anteriors però no era, ni de bon tros tan lliure com la d'ara. La llibertat que es tenia aleshores estava limitada en un cert grau primer pels pares i posteriorment pel marit de cada dona, i en el cas del treball el gènere femení ja hi estava totalment integrat, ja que a les fàbriques n'estava ple. Naturalment no pot comparar-se amb les dones de l'actualitat: encara els faltava un llarg camí per arribar a aquesta situació. Per altra banda no podem deixar de banda la política: actualment tenim nombroses dones en aquest món, alcaldesses, presidentes de comunitats, ministres del

govern, presidents de països..., que contrasten amb la dictadura que aleshores hi havia i no era permesa l'entrada de cap dona a aquesta professió.

Un altre fet que descriu la societat de l'època i aquest concepte de que l'home era "superior" a la dona corresponia al reduït nombre d'automòbils que corrien pel poble els quals sempre eren conduïts pel gènere masculí.

Al 1959 es casa amb l'avi, l'Albert Serra, i ambdós senten una gran atracció cap a la muntanya, el senderisme, la natura l'esquí...

3.2. PREPARATIUS DEL VIATGE

El viatge a Suïssa sempre havia esset un somni per l'avi. Des de ben jove ja tenia en la ment poder anar a aquell llunyà i meravellós país. A mitjans dels anys cinquanta va estar a punt d'anar-hi. Encara no coneixia la seva futura esposa i tenia planejat anar-hi amb dos amics. Era tal el desig de voler anar-hi que l'objectiu inicial era fer el viatge en bicicleta. Malauradament aquest viatge no es va poder arribar a fer degut a la oposició que es va rebre per part d'alguns pares, però el desig encara hi era. Un dels principals motius per els quals hi havia aquesta gran emoció i fascinació pel país eren els articles que es publicaven a la revista "Destino", una revista de temari variat en la qual hi escrivia Josep Pla, un autor de renom que escrivia articles i reportatges fascinants sobre el país. L'avi, gràcies a que el seu pare comprava la revista va començar a coure un gran sentiment envers al país alpí. Al 1959, es casa, i al 1960 té la seva primera filla. Tres anys després anà per primera vegada a Suïssa. El que començava a l'estiu de 1962 com un viatge amb finalitats turístiques acabaria per canviar-los totalment la vida. Amb una "Piaggio Vespa 125" carregada d'una manera inimaginable amb una tenda, roba, un fogonet...

Un cop arriben a Suïssa passen per Laussanne, Berna, Zurich... i la passió pel país continua creixent. És un viatge en el qual no hi ha luxes ni comoditats, excepte el fet de gaudir dels paisatges, poblets...

A l'any següent, un antic company i amic de l'avi que es deia Constantí Solanelles i que vivia i treballava a Suïssa els convida a que els vagi a veure i els dóna la seva adreça. Es trobaren a Ripoll, la seva població natal.

A l'estiu del '63, els avis decideixen tornar anar a Suïssa, a veure al seu conegut i a tornar a fer turisme però també amb la possibilitat d'informar-se per buscar feina i viure allà més endavant. Malgrat tot, les condicions del viatge eren pràcticament les mateixes: de càmping, amb pocs luxes i no gaires comoditats.

La frontera suïssa ja l'havien travessada per tercer cop, i la possibilitat de que trobessin feina allà els feia sentir més contents que mai. La sorpresa va arribar quan havien passat el petit poble que en un futur proper acolliria (Bremgarten). Es dirigien a Zurich, per veure al company de l'avi, i durant la pujada a Mutschelen, un petit poble d'allà a prop, una motocicleta BMW de

gran cilindrada els avançà i els feu senyals amb la mà perquè paressin. El conductor se'ls va acostar i els va dir: "Que sou de Girona?". La jove parella es va quedar

en blanc. Era Cesar Gómez, un barceloní que vivia a Bremgarten. Els havia reconegut la matrícula de Girona i li havia fet gràcia parlar amb algú del país. Després d'explicar-li a on anaven i que feien allà, ell els dona la seva adreça de Bremgarten per si les coses amb en Solanelles no anaven del tot bé. Després de acomiadar-se cadascú agafa el seu camí i quan els avis arriben a Zurich amb el seu company els ve una gran decepció. En Solanelles passà d'ells completament i no els féu ni cas. Aleshores van donar gràcies a Déu per haver-se trobat amb en Cesar i varen dirigir-se al seu poble. Després d'acampar se'n van a dormir. L'endemà descobreixen màquines expendedores de cafè i begudes que tornen el canvi. Petits detalls que criden l'atenció. A continuació visiten al Cesar, que els convida a casa seva, i quina casa! Mai havien vist res semblant! Molt més amable que en Solanelles, ell els donà els noms de tres empreses, que eren la "Bromwoveri", d'Aarau i que feia maquinària de trens, la "Elro Mauch", a Bremgarten, que es dedicava a la fabricació de forns i cuines industrials per

a restaurants, hospitals...i finalment, la “UTZ”, també de Bremgarten i que es dedicava al tractament de plàstics. Aleshores en Cesar els explica que enviïn una carta a les tres empreses demanant un lloc de treball per l’avi i que ja els contestarien si els interessava o no. Després d’agrair-li la seva ajuda i amabilitat, la jove parella va retornar a Campdevàrol molt contents i motivats.

Ja a Espanya, l’avi va enviar una carta a cada una de les tres empreses tal i com li va aconsellar el nou conegut. Al cap de no un excessiu temps d’espera, varen arribar a casa tres cartes d’origen suís. En elles les tres empreses suïsses a les quals havia enviat la sol·licitud el contestava adjuntant-li el formulari que havia d’emplenar i enviar a l’Institut Nacional d’Emigració. Finalment, després del tràmit de papers, aconseguí els papers per emigrar al país alpí. L’avi treballarà a la ELRO Mauch, una empresa que es dedica a la venda de cuines industrials per a restaurants, hotels, mentre que l’àvia encara no tenia lloc.

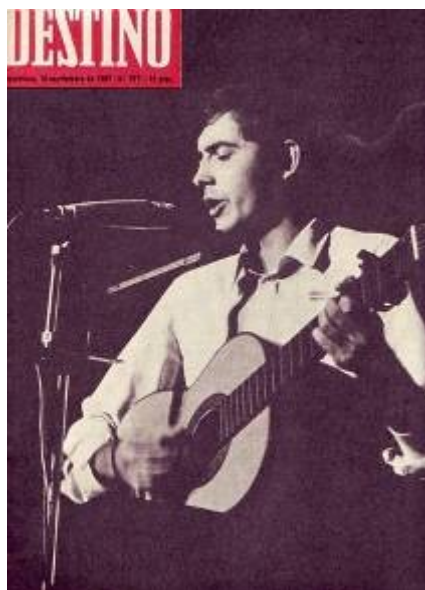
3.2.1. LA REVISTA DESTINO

La revista Destino va ser una revista de publicació setmanal que es va vendre a Espanya des de 1937 fins al 1980.

Els seus orígens els trobem a Burgos, (considerada la vertadera ciutat nacional en aquella època) l’any 1937. Fou creada per un grup de catalans d’arrels a la Falange espanyola.

El nom que anomena a la revista fou extret de la frase que el general Primo de Rivera digué: “Espanya es una unidad de destino en lo universal”. Al finalitzar la guerra i quan les tropes franquistes varen guanyar, al 1939, la publicació es traslladà a la ciutat Comtal, on es va declarar com una revista liberal i catalanista. En aquest mateix moment també s’incorporà a la revista Josep Pla.

En aquella època era dirigida per l’editor Josep Vergés.

Durant aquesta segona etapa, possiblement la més complicada, la revista hagué de fer front constantment a la censura franquista, la qual limitava enormement el seu caire informatiu en general, però, sobretot, fins al límit de la censura, era liberal i catalanista. Cal destacar també, que arribà a tenir més subscriptors que el diari “La Vanguardia”.

Al 1975, fou l'any en què el president Pujol la comprà. Pocs anys després, fracassà i desaparegué definitivament al 1980, malgrat que es volgué remuntar cinc anys després sense cap èxit.

La revista destacà, entre d'altres coses pels seus col·laboradors. Sense cap mena de dubte, Josep Pla fou el més important, no només pel seu renom i reconeixement popular com a poeta sinó també pels seus 36 anys seguits en els quals col·laborà en les publicacions. El poeta, durant les seves estades a Suïssa escrivia diverses cartes per a ser publicades a la revista en les quals explicava com de meravellosa era la vida allà.

3.2.2. L'AMIC QUE NO HI VA PODER ANAR

Josep Fossas, amic dels avis des de feia temps escriví la seva experiència en el seu viatge mai fet de Suïssa:

Va succeir a Campdevàrol a mitjans dels anys cinquanta del segle passat per part de tres joves: l'Albert en Manuel i en Josep, encisats per l'esquí, el muntanyisme i la natura. Aquesta fou la causa que dels tres en sorgís un agosarat projecte, que podria ser que mai es fes realitat.

Els tres amics, formaven part d'una colla d'amics i amigues del poble que tots els diumenges d'hivern feien el trajecte de Campdevàrol a la Molina en tren per practicar l'esquí, esport que en aquells anys era força rudimentari, comparat amb la practica de l'esquí actual. A partir d'aquelles sortides a la Molina i Núria, els tres amics –a part de la colla- per afinitat, van començar a projectar un viatge ambiciós. L'ardidesa era difícil dins un nivell de vida d'aquella Espanya franquista, molt precària en ideals per a la joventut. Aquesta “ambició” era poder intentar fer un viatge a Suïssa, però com?.

A partir de la idea, foren moltes les trobades que a poc a poc anaven il·lusionant als tres amics. Les reunions les portaven a terme en un taller mecànic del pare de l'Albert, en el que hi treballaven pare i fill.

Aquestes reunions eren il·lusionadament freqüents, no fos cas que es perdés la trama del projecte.

Primer de tot era veure com es podria realitzar el desplaçament, si en tren o, quina gosadia: anar-hi en bicicleta. Els tres tenien bicicleta però aquestes eren pesades i rudimentàries –primer problema per fer un desplaçament tant costós, tot i així n'estaven segurs d'arribar-hi. Però anaven sorgint nous problemes. Cadascú feia una proposta que podia ser factible: llogar una tenda de campanya a Barcelona i carregar els atuells, arròs, sucre, etc., repartits a les bicicletes, fer trajectes curts per no cansar-se massa i primer de tot, abans de la proesa, fer entrenament. Aquella primavera es van fer unes quantes sortides en bicicleta. Tots els diumenges es reunien per fer comes fins a Camprodon o el collet de Sant Agustí prop de Sant Quirze de Besora, etc. fent muntanya.

Però arribat l'estiu, temps proposat pel desitjat viatge i després de tants projectes inversemblants, varen sorgir els problemes. El primer desengany, el no consentiment per part del pare de l'Albert i també, entre d'altres, que tampoc ells ho veien massa clar. No oblidem que, en aquella època la majoria d'edat dels joves era arribats els 21 anys. Així es que en mig de tot plegat, el viatge va quedar-se en el record, però l'estima per Suïssa encara perdura en el pensament dels tres.

Per altra banda a principis dels anys seixanta, l'Albert va tenir la gosadia estant casat cap a Suïssa, Va ser un de tants que hi van anar a treballar (ell de mecànic). Mes tard l'acompanyà la seva esposa Concepció per obrir-se un futur millor que aquí. Però van tornar i encara enyoren aquell país.

En Manuel va anar a Barcelona i va estudiar la carrera de metge dins la medicina nuclear. Fins ara en Manuel ha anat moltes vegades a Suïssa, segurament per oblidar aquells somnis de joventut.

En Josep també va marxar a Barcelona amb l'il·lusió d'aprendre dibuix i pintura. Els seus començaments van ser dins del treball del disseny gràfic. Va entrar a una empresa de representacions de productes Suïssos, Quina casualitat!. En la distancia, el contacte amb el país Helvètic li va calmar les ànsies frustrades d'aquell viatge. Però fins ara, el 2010, en Josep encara no ha anat mai a Suïssa.

Aquesta es una petita historia per a recordar uns anys d'il·lusions, una joventut que volia fer moltes coses, però que no hi havia sortides fàcils per realitzar-los, comparats amb els que tenen la majoria de nois i noies d'ara.

3.3. EL VIATGE

3.3.1. L'AVI

Al 31 de desembre de 1963, l'avi va amb en Tonet, el taxista del poble, a Girona. Allà agafarà el tren que el durà a Portbou. Un cop al petit poble fronterer, puja al tren de la SNCF que arribarà a Ginebra al matí següent. Passa la nit d'any nou somniant amb un futur millor.

A l'endemà, 1 de gener de 1964 va arribar a Ginebra com estava previst. A l'estació de Ginebra, va agafar un altre tren que el duria fins a Zurich passant per Berna. A Zurich troba una dona suïssa que parlava una mica el castellà, i li explica quina és la combinació que ha de fer per poder arribar al seu poble, Bremgarten. Agafa la línia Zurich-Dietikon-Bremgarten.

L'avi ja estava amb en Cesar, l'home que els havia ajudat l'any anterior. L'acompanyà fins a la fàbrica on ha de treballar, la ELRO Mauch.

Posteriorment, visiten a una catalana de l'Empordà que casada amb un italià i que té un restaurant i, ja a la tarda-nit, arriben a la casa on s'allotjarà, a casa de

la Frau Fröhly, on hi viu ella i el seu home. Són una parella de gent gran que atenen molt bé a l'avi i són molt amables. Malauradament, encara no sap dir res més en alemany que "danke" (gràcies) i "ja" (si), però mica en mica el va aprenent.

El lloguer de l'habitació el pagava la mateixa empresa, tot i que la resta de despeses havia de fer-se'n responsable ell.

Va haver de passar gairebé un mes sencer perquè sabés per quina banda sortia el sol, ja que la boira i la nuvolositat ocupaven el cel sempre, a més, hi havia una temperatura que no pujava de 1 °C negatiu, per tant, la sensació de fred era notable i la visibilitat no arribava a 1 Km de distància.■

Aquella nit fou inoblidable. Quan va arribar a la seva habitació, trobà un nòrdic plegat sobre el llit. A l'hora d'anar a dormir, al no haver-ne vist mai cap se'l posà bo i plegat a sobre, per tant no li cobria ni la meitat del cos. Sortosament, hi havia una calefacció que funcionava perfectament (però que mai abans no havia vist, ja que a Catalunya no n'hi havia tal i com les coneixem ara) i, en conseqüència, no es notaven gens els més de 5°C sota zero que hi havia a l'exterior.

Com que allà era festa el dia 2 de gener, encara no pogué començar a treballar, però el dia tres sí. Es presentà a la fàbrica, a les afores del petit poble, i allà li presenten un italià que parlava lleugerament l'espanyol. Pierino, aquest italià fa de traductor entre l'avi i els altres. La conversació és una mica peculiar.

Els amos de la fàbrica li demanen a l'avi (traduït pel Pierino) que què sap fer. A l' dir-li que és torner, l'Smith, l'amo, respon: “ Com tots”. Com que l'avi no tenia cap títol degut a que ho havia après tot fent d'aprenent i al taller del seu oncle, només podia demostrar les seves habilitats al torn. Finalment, s'incorpora a la feina i comença a treballar a un torn⁵, de la marca Kerry.

3.3.2. L'ÀVIA

A Catalunya, quan l'avi va marxar, l'àvia s'havia quedat amb la filla, la seva mare i la seva tieta, vivint a la casa de lloguer del carrer del Raval amb les mateixes pèssimes condicions de sempre.

Tres mesos després de que l'avi hagués marxat, concretament al 27

⁵ Màquina de la indústria que permet fer peces de tot tipus i de tamany no molt gran.

d'abril del mateix any, al 1964, l'àvia agafava un tren des de Campdevànol i arribava a Barcelona. Allà va pujar a un altre tren que la dugué fins al límit català-francès, a Portbou, on tornà a pujar a un altre tren francès que arribava fins a Ginebra la tarda de l'endemà. Allà l'esperava l'avi. Varen anar a passar la nit en un hotel de la ciutat, i l'endemà van agafar la línia de tren que l'avi ja havia utilitzat la primera vegada que va arribar al poble. Un cop hi arriben, l'amic de l'avi, en Müller els espera, i tots junts arriben a l'Hotel Krone, on havia de treballar l'àvia. A l'hotel els rebé la mestressa, Frau Spring i una amiga seva que parlava italià, la Frau Katrina. Després de les presentacions, li varen donar sopar i una habitació on dormir. L'endemà començava. Aquella nit la van deixar dormir a una habitació de clients de l'hotel, però a partir del segon ja disposava d'una habitació de personal privada.

Els dos següents dies va començar a treballar a la sala de rentar (wecherei, en alemany), on hi treballava una barcelonesa que feia 4 anys que treballava allà però que no parlava ni una sola paraula en alemany ni italià. Es deia Antònia, i va ensenyar-li més o menys en què consistia la feina.

El tercer dia, però la van posar amb una anglesa que parlava alemany i un suís que parlava italià a fer les habitacions. Havien de netejar els lavabos, fer els llits, passar l'aspiradora... Feren totes les habitacions de les dues plantes, aproximadament unes 30.

En els següents dies i fins al cap d'un temps, realitzava tot tipus de feines a l'hotel, rentava els plats, estava a la barra del bar, omplia la màquina de tabac, tornava a anar a la sala de rentar...

Mentrestant, durant aquell mes, l'avi havia continuat dormint a l'habitació llogada a la parella gran, però un cop passat aquest mes, els amos van permetre a l'avi que es quedés a dormir a l'hotel, amb l'àvia.

3.4. L'ESTADA ALLÀ

3.4.1. L'AVI

A pocs metres hi ha un suís de Zurich, amb qui hi fa amistat, es deia Othmar Müller i vivia al costat d'on l'avi hi tenia la seva habitació. Era un home molt culte, i parlava diversos idiomes, i fins i tot feia classes a

espanyols. Al cap d'un temps treballant amb ell, l'ajudà a trobar feina per l'àvia. Anaren a l'Hotel Krone, un hotel de 4 estrelles situat al centre del poble d'un luxe mai vist per ell.

L'horari a la fàbrica era molt simple i poc cansat, no treballaven mai, més de 3 hores seguides: començava a les 6:45h del matí fins a les 9h., aleshores tenien 15 minuts per poder esmorzar. Fins a les 12 del migdia continua treballant, i té una hora de descans per dinar. Normalment ho feia a la mateixa cantina de la fàbrica, que era com un restaurant. A les 13:00 s'hi tornava a posar fins a les tres de la tarda, que tenia un quart d'hora per fer un cafè. Acabava la jornada a un quart de sis de la tarda. Aleshores, tornava a l'hotel i allà hi realitzava algunes feines de manteniment de tot tipus: electricitat, conserge..., a canvi, dormia i sopava allà.

Respecte a l'idioma, també en Müller va proposar a l'ajuntament de fer classes de l'idioma, que va acceptar-ho i l'avi també hi anava. Més tard, quan l'avi va deixar aquestes classes, va començar a anar a Wholen, un poble pròxim a Bremgarten, una mica més gran i on un italià li feia classes d'alemany.

Quan ja portava un temps allà, l'autoescola del poble li va recomanar que es validés el carnet de conduir suís. Després de fer algunes pràctiques, li donen la llicència i va a Mutschelen, un poble dalt d'un turó al costat de Bremgarten. Allà compra un Volkswagen Escarabat (Beetle) 1.200 blau descapotable, de segona mà. Era el primer cotxe que la família

tenia. Mai abans n'havia tingut cap. Això va suposar un canvi radical en la seva vida. Fins aleshores sempre havien anat a Catalunya amb tren, fins a Barcelona i després fins a Campdevàrol, però a partir d'aleshores, ja no va caler més. Durant l'any, tornaven a casa durant l'estiu, 15 dies, per Nadal, 10 dies i algunes vegades per Pasqua.

Des de que van adquirir-lo, comencen a fer diverses sortides a les afores de Bremgarten, Zurich, Mutschelen, les cascades del Rin a Schaffausen, excursions a Aareslucht...

Des d'aleshores, l'avi anava cada dia a la fàbrica amb el cotxe, i portava 3 o 4 companys espanyols fins a ella a canvi de que li paguessin la gasolina. Aquest tema era bastant especial. La fàbrica disposava d'una gasolinera pròpia i privada que només podien fer servir els treballadors. Quan la necessitaven s'hi arribaven i posaven una clau especial que cada treballador la tenia diferent i emplenaven el dipòsit i marxaven. No pagaven res, al moment. Cada 15 dies, però, quan es cobrava el que s'havia gastat cadascú en gasolina, li era descomptat del sou. Hi havia hagut vegades que alguns joves italians, arribava el dia de cobrar, i com que s'ho havien gastat tot en gasolina, pràcticament no cobraven res. Tot era qüestió de saber-se controlar.

Una altra curiositat de la fàbrica era el sistema de fitxes que s'utilitzava per anar al lavabo. Cada determinat temps es donaven les fitxes, marcades amb un numero que cadascú tenia diferent. Es podia anar de ventre un nombre determinat de vegades durant aquest període de temps. Amb això s'evitava que la gent s'escapés de treballar anant al servei. Si a algú se li acabaven les fitxes, s'aconsellava que s'anés al metge.

En una ocasió fins i tot es van deixar caure fins a l'estació d'esquí de Einsideln, on acompanyats pels seus companys i amics Miquel i Carme, també de Campdevàrol, varen anar a passar el dia esquiant.

A principis de 1968, l'avi va anar a Mutschelen un altre cop: volien comprar un cotxe nou. Després d'elegir el cotxe, l'avi va demanar que si podia pagar-lo en

dues quotes, i l'amo del taller li va dir que havia de parlar-ho amb el concessionari. Varen quedar així.

Uns dies després, va comentar amb un company suís seu això del concessionari, i aquest li va explicar que en realitat no estava parlant amb el concessionari, sinó que en realitat estava demanant a la policia, que en aquell moment controlava l'estat de benestar i seguretat del poble i tenia l'historial de tots els habitants, si l'avi era "de fiar" o no, és a dir, si pagaria el cotxe completament o no. Al cap d'unes setmanetes, va poder anar a buscar-lo, va deixar el de segona mà allà, li van donar el mateix del que li va costar i es va endur el nou, un altre Volkswagen Escarabat 1.300 blanc amb sostre solar, que valia 110.000 pessetes i que encara avui es conserva.

La rutina era sempre la mateixa, anar a treballar, tornar, als caps de setmana que tots dos tenien lliure acostumaven a anar a passejar i a la muntanya... als estius dels darrers anys la filla gran solia anar-hi a passar uns dies i ells s'arribaven a Catalunya en les dates més importants.

3.4.1.1. ELRO MAUCH

ELRO Mauch és una empresa de fabricació de cuines i accessoris per a grans indústries com per exemple hospitals, menjadors, restaurants, creuers i tot tipus d'establiments amb necessitat de cuines de tamany industrial.

El seu nom prové del primer amo de la fabrica i de la seva dona. Es deien Elvira i Roberto. Si agafem les dues primeres lletres de cada nom ens surt ELRO, i Mauch corresponia als cognom.

Els productes de l'empresa actualment són bastant diversos, i inclouen des de mòduls de cuines industrials fins a olles d'alta pressió o teteres amb mesclador integrat, que poden escalfar i refredar al moment el seu contingut.

La seva seu central es troba a Bremgarten, Suïssa però té delegacions a altres indrets com Àustria, França, Alemanya, Regne Unit i Unió dels Emirats Àrabs.

A la dècada de 1960 l'empresa ja es dedicava a la producció de fregidores i cuines a pressió a gran escala, que encara avui dia ho fan.

L'empresa va liderar el sector d'aquest tipus de productes entre 1964 i 1971, sobretot en els productes relacionats amb la cuina d'alta pressió. De fet, actualment, encara ara rep el lideratge del sector, amb una nova generació de productes des del 2008 nous, eficients i molt funcionals, sempre en un marc de cuina industrial per restaurants, residències...

Fou aquesta empresa la que va aplicar al món de la cuina professional la cuina a pressió.

Els clients de l'època eren molt sovint carnisers, que produïen pernils, botifarres i embotit en general mentre que avui són molt variats, com hem dit anteriorment, van des d'escoles fins al servei de "catering" de navieres o aerolínies.

E L R O

El seu personal al 1970 era d'aproximadament uns 180 empleats a la fàbrica de Bremgarten, que han disminuït actualment fins als 140. No obstant, el rendiment de producció ha augmentat 1970.

Com a tot al país, la fàbrica té uns treballadors de nacionalitats variades, amb una majoria suïssa, seguida dels italians, portuguesos, croacis, macedonis, alemanys i siris, que produeixen els productes de cuina per clients de tot el món, entre ells parts d'Àsia, Rússia, l'Orient Mitjà i l'Índia, Europa per suposat, mentre que a mitjans del segle passat es limitaven a països europeus com Alemanya, Regne Unit, Argentina, en algunes ocasions a França i, per descomptat, a Suïssa.

3.4.2. L'ÀVIA

Quan havia complert dos anys i poc treballant a l'hotel, una vegada es va trobar amb una coneguda espanyola amb la qual es posa a parlar. Acaben parlant de feina, que ella estava a una fàbrica que produeix peces per la multinacional SIEMENS. Es deia Albisberg, i en ella hi guanyava uns 1000 francs, que serien, aproximadament, uns 600€. Aparentment, semblava una oferta molt suculent. L'àvia va voler aquella feina, i, en conseqüència, al deixar la seva feina d'una categoria considerada inferior, va haver de pagar-ne les conseqüències: va ser obligada a deixar el país durant tres mesos i l'avi, naturalment ja no es va poder allotjar més a l'hotel i retornà a la casa de la Frau Fröhly.

Durant aquest temps, es queda a casa a cuidar-se de la família, i compra

un terreny a una zona cèntrica del poble, en el qual començaran a fer la casa a finals de la dècada.

Un cop transcorreguts els mesos, se'n torna a anar a Suïssa. Un cop allà comença a treballar a la seva nova feina a la fàbrica Albisberg. L'empresa es dedica a la producció de peces per a la multinacional SIEMENS. Al principi la seva feina consisteix en la soldadura de fils per a centraletes de telèfons, així dura uns 3 mesos, i passat aquest temps, l'ascendeixen a la zona de muntatges, on ja no havia de soldar res, sinó muntar tot l'aparell. Havent passat 4 mesos a aquesta secció, la

tornen a ascendir al control de qualitat. Aquí havia d'anar sovint a la central a Zurich. Un xofer la duia fins allà i aleshores feia el control de qualitat de les peces. Per fer aquesta feina, però se li requeria un cert nivell d'alemany escrit i parlat, que, gràcies a totes les classes que havia realitzat abans li permetien fer-ho tranquil·lament.

Després de treballar durant dos anys i mig a aquesta fàbrica, decideix plegar. L'oposició a aquesta decisió per part dels seus superiors (fins i tot el director de la central de Zurich) i l'augment de sou promès, no feren canviar el seu pensament: ja havia demanat plaça a l'Hotel Krone on havia treballat abans i l'havien acceptat. Així doncs abandonà l'Albisberg i anà, de nou, a l'hotel. I es que encara que el sou era lleugerament inferior, a l'hotel no havien de pagar cap mena d'allotjament, s'hi podien estar tots dos, tots els àpats els resultaven de franc i, a més, si el menú de l'hotel no els agradava, tenien l'avantatge de cuinar en la seva cuineta elèctrica que tenien a l'habitació.

La seva feina, a més de la que tenia abans de fer-ne diverses, ara també feia de cambrera. Allà, el sou de les cambres consistia en el 10% de les vendes, que eren les propines. Per exemple, si venien un cafè que valia 1 franc, el seu sou era de 10 cèntims de franc, per tant, no tenien un sou fixe. En canvi, l'àvia, a part del sou fixe per fer les habitacions i la resta, cobrava "un plus" que eren les propines, per tant, en blanc, sortia molt més a compte que la fàbrica.

Al cap de poc temps treballant a l'hotel, l'àvia es convertí en la persona de més confiança de la mestressa, la Frau Spring, que li va donar les claus de les estances personals d'ella i el seu marit.

3.4.2.1. L'HOTEL KRONE

L'Hotel Krone va ser un Hotel de 4 estrelles situat al centre del poble de Bremgarten. Estava situat entre Obertorplatz n° 7, i Zürcherstrasse, la carretera general que arribava a Zurich i que estava a uns 20 Km de distància.

Els principals clients solien ser homes de negocis que

es dirigien a Zurich per motius econòmics i/o de treball i passaven la nit allà. Altres també eren els xofers de les famílies evasores de capital de Catalunya que anaven a la capital del cantó i que eren recollides a l'aeroport per els xofers. Aleshores, aquests els duien per la ciutat i a l'hora de marxar, els duia a l'aeroport i ell marxava de nou cap a Catalunya. Altres clients, també eren, lògicament, els estiuejants que volien passar una temporada allà

El luxe era notable per tots cantons, moquetes al terra, timbre a les habitacions, servei d'habitacions, telèfon, terrassa amb vistes, cabina telefònica pública dins l'hotel...

El numero de personal era menor a la vintena, i els que es quedaven a dormir a l'hotel rondaven la dotzena.

L'Hotel tenia aproximadament unes 20 habitacions, que estaven a l'edifici oest, el primer després del pont del ferrocarril.

Constava de 5 plantes:

A la planta -1 hi trobàvem la bugaderia, amb màquines per rentar, centrifugar, eixugar i planxar. Al costat de la bugaderia hi havia una gran càmera frigorífica on s'hi guardaven tots els aliments de l'hotel congelats. A la zona de personal, també s'hi podia trobar la sala de calderes, que escalfaven l'aigua sanitària, radiadors... i la bodega, plena d'ampolles de vi a temperatura ideal per aquest tipus de begudes. Fora la zona de personal hi havia una bolera amb dues pistes a disposició dels clients. Per accedir-hi des de la primera planta, una escala de cargol que unia totes les plantes, permetia arribar-hi.

A la planta baixa hi havia la sala d'entrada a on hi

trobàvem la recepció, l'escala de cargol i els ascensors. En aquesta mateixa sala hi havia una porta per on s'accedia a l'habitació on el personal de servei relacionat amb el restaurants i el bar

(cambrers/eres, bàrmans...) hi feien tots

els àpats assentats a un banc escó i una taula rodona. En aquesta habitació, en un extrem hi havia una escala de personal per la qual s'accedia al pis superior, en una sala on es rentaven els plats (office). Tornant a la planta baixa, al costat d'aquesta sala de personal, hi trobàvem una gran estança destinada al bar-cafeteria, que tenia, apartat, un restaurant més senzill i una zona per reservar i estar més tranquils.

A la primera planta hi havia un restaurant de 1ª categoria. Al costat d'aquesta sala, n'hi havia una altra que feia la funció sala de conferències, banquetes i tot tipus d'esdeveniments especials (dinars d'associacions de caçadors, casaments...) amb el suport d'una gran televisió que cridava l'atenció pel seu tamany. Era una sala que fins i tot havia acollit esdeveniments polítics a nivell local o fins i tot cantonal. Aquesta mateixa sala disposava també d'una gran terrassa engalanada amb moltes flors i amb taules, cadires i para-sols.

A la banda oposada de la sala de conferències i del restaurant, trobem la cuina. Tenia un elevador per on es baixaven les comandes del restaurant de baix i es pujava la vaixel·la bruta ja utilitzada. La cuina, amb maquinària de la ELRO Mauch (planxes i fogons elèctrics, forns, rentaplats, escalfaplats...) tenia aproximadament uns 30 metres quadrats, i hi treballaven uns 5 cuiners i una ajudant. Separat per un envà, hi havia l'office, abans anomenat, que permetia accedir als dos nivells inferiors i que era a on es rentaven tots els plats, coberts... amb un rentaplats d'última generació. En una habitació a tocar a l'office hi havia el despatx de l'amo, una petita habitació on ell portava la comptabilitat de l'hotel.

Les dues plantes superiors corresponien a les habitacions dels clients. Es dividien segons el n^o de llits que hi havia a les habitacions (1, 2, 1 de matrimoni i si hi havia alguna criatura, hi havia la possibilitat d'afegir-hi un bressol) però també es podia elegir el tipus de bany, si se'n volia, si es volia dutxa o si es volia banyera.

Finalment, a la darrera planta s'hi trobaven les habitacions d'una part del personal, amb un bany i dutxa comunitaris.

A l'edifici est, situat sobre el Kantonbank, hi havia més habitacions de personal, a la primera planta, i a la planta segona, s'hi trobava l'estança de la família Spring-Mattis. Era una planta amb tres habitacions, un bany i una gran sala d'estar. Els àpats els feien a la sala de conferències.

3.4.2.2. ELS SPRING-MATTIS

Els Spring-Mattis eren els propietaris de l'hotel. L'home, Arnold Spring, era, també el director de l'associació d'hotelers del cantó d'Aargau. Ell i la seva dona dirigien l'Hotel i tenien dos fills: Peter, que tenia una deficiència física i psíquica i treballava en una serradora del poble, i la Rosemarie. Era una jove molt alegre, amb estudis de mestre i hosteleria i amb qui havien posat totes les seves esperances per continuar amb el negoci familiar.

El dia 4 de març de 1970, però, mentre l'àvia estava ajudant a Frida Spring, la mestressa, a endreçar uns armaris de les estances privades d'ella, el sr. Spring va arribar de cop molt nerviós i cridant a la seva dona. Ella no entenia que passava, però aleshores, va dir-ho, la seva filla havia tingut un accident de cotxe i estava a l'hospital de Zurich. L'àvia els va dir que ja els portaria l'avi, van trucar a la fàbrica

però l'avi estava a fora, canviant-se i els Spring-Mattis no van poder esperar més, van agafar el seu cotxe i van anar a

Zurich. La seva filla havia mort a l'acte. Anava amb un amic i venien d'esquiar. Varen trobar una placa de gel i el cotxe va patinar i va estampar-se contra un arbre. Ella no duia el cinturó i es va desnucar amb el xoc. Al seu amic no li va passar res. El senyor i la senyora Spring no van tornar a ser els mateixos mai més.

L'avi, en plegar de treballar, acompanyava sempre a la Frau Spring al cementiri en cotxe, on anava sovint a veure la seva filla.

Quan els avis ja estaven a punt de tornar, la Frau Spring, amb una cara que no havia estat mai més la mateixa des de la mort de la Rosemarie, li va dir: “Primer la Rosemarie i ara ens deixes tu, Concepció?”

En aquesta situació, els Spring-Mattis proposaren als avis que portessin ells l’hotel sota la seva supervisió. Però no podien acceptar-ho...

3.4.3. BREMGARTEN

Bremgarten és un poble del cantó d’Aargau que es troba al nord de Suïssa, a 15 Km de distància de Zuric i 23 Km d’Aarau, la capital del cantó. Bremgarten té uns 6000 habitants, aproximadament, i es troba a una altura de 400 metres sobre el nivell del mar. El seu clima és fred i boirós a l’hivern i càlid a l’estiu.

Té una característica que el defineix que és la forma del riu Reuss, amb una forma d’essa gegant.■

Al poble s’hi ha trobat restes arqueològiques del segle XI, durant el regnat dels Habsburgs, època que es creu que es fundà.

Consta de diverses edificacions religioses, així com un característic pont de fusta cobert que degut a la constant circulació d’automòbils sobre ell, es va haver de fer un pas

alternatiu a la segona meitat del segle passat i fer-lo peatonal.■

Al riu podem trobar-hi també una curiosa resclosa en forma d’U que provoca un petit salt d’aigua al seu voltant.

Referent a l’immigració, gràcies a diverses modificacions en la ciutat com la marginació de l’agricultura i l’acceptació i implantació de la indústria o la construcció de diverses infraestructures com l’escola, rebé

una quantitat considerable d’immigrants, sobretot italians.

Al 1960, hi havia 4155

habitants, mentre que a inicis de la dècada de 1970, n'hi havia 5296, una cinquena part de la seva població (1143 persones), eren estrangeres. Avui dia hi ha 6313 habitants i 1365 estrangers que hi resideixen (dades procedents de l'ajuntament).

3.5. LA TORNADA

Els avis es varen començar plantejar a tornar a l'any 1970. La seva casa ja està acabada, i les filles, la petita d'un any i la gran de nou, i les àvies, estaven a Catalunya.

Hi havia l'opció de quedar-se a Suïssa. L'empresa de l'avi li havia proposat portar les filles al país, la petita aniria a l'escola pública de Bremgarten i la gran aniria a estudiar a l'escola privada de monges a Fribourg, on hi anaven les nétes de Franco i altres alumnes de famílies benestants. L'empresa li pagava la meitat de l'escola de la filla gran. Però, com hem dit, no s'hi acceptava gent d'edat avançada, i s'haurien de quedar soles a Catalunya després d'haver cuidat les filles durant tot el temps que havien estat fora, a més, la filla gran també s'havia oposat a anar-hi sense les àvies. Tot aquests fets van fer tornar els avis a Catalunya, amb gran tristor per part de l'avi que sabia que mai no viuria tant bé.

Pel maig els avis varen tornar a Catalunya. Al juny, però l'àvia va tornar a Suïssa i es passa, amb la filla petita tres mesos treballant-hi.

Amb nou anys, la filla ja volta tota sola per tot el poble i fa petites ajudes a l'hotel, per on es relaciona amb diferents persones que parlen alemany, aconseguint petites nocions de l'idioma.

El Sr. Spring, en veure que ajudava a fer les habitacions, parava les taules i passejava el gos de la parella, entre d'altres, li donava un petit sou.

A l'agost tornen totes dues, i comencen a gaudir, la família sencera, a la seva casa pròpia. Va ser molt dur. La tornada va ser molt pitjor que l'anada, i això, que aquesta darrera va ser-ho molt.

Quan l'avi, al maig, havia arribat a Campdevàrol, va començar a treballar al TAGA, SA, filial de la Farga Casanova, SA.

L'àvia, en canvi, quan va tornar a l'estiu, de Suïssa, va començar a treballar a un restaurant del poble, i més endavant, als caps de setmana, a

restaurants de fora el poble, degut a que els ingressos s'havien reduït considerablement,

Tots dos varen trobar-se amb un ambient de treball que podríem classificar típics del tercer món. Els sous eren ínfims, la gent era maleducada i poc treballadora, en general, era un malson en relació al que havien viscut a Suïssa. Els set anys que hi havien passat, malgrat haver-los passat treballant sense parar, havien estat idíl·lics, un somni que havia arribat a la seva fi. La realitat era dura, uns horaris extrems, uns sous pèssims, un sistema de treball poc convincent, un "companyerisme" inexistent, una explotació dels amos i una maquinària rudimentària convertia allò en un autèntic malson. Estaven a la seva terra i s'hi sentien com forasters.

Uns mesos després, van rebre una carta. Era el director de la ELRO Mauch, que li deia a l'avi que el seu torn estava tal i com l'havien deixat i que volia que tornés...

Un temps després, a la primavera de l'any següent, varen haver de fer un altre viatge a Suïssa per un assumpte de papers de l'Escarabat. Durant el viatge es tornaren a plantejar quedar-se a Suïssa o no. Fou un viatge molt dur, s'havia de prendre una decisió molt incòmode. Finalment, però l'elecció de quedar-se al seu país natal es sobreposà a la d'anar a viure a Suïssa.

Posteriorment, però, en temps més recents pogueren anar de nou al "país dels seus somnis" de vacances, amb tota la família, en diverses ocasions per poder reviure de nou aquell ambient únic i immillorable.

4. UN FRANCO, 14 PESETAS

En el temari del treball, penso que no s'hauria de deixar de banda la pel·lícula "Un Franco, 14 pesetas".

Va ser una pel·lícula produïda a finals del 2006 per Carlos Iglesias, amb la qual va debutar com a director de cine. El títol prové del valor que tenien les pessetes respecte els francs suïssos a l'època, però Franco es posa en majúscula perquè també vol fer referència al dictador que aleshores ocupava la direcció

d'Espanya. La sinopsis de la pel·lícula és la següent:

Ens trobem a Espanya, a l'any 1960. Dos amics, Martín i Marcos, decideixen marxar a Suïssa per buscar-hi feina. Deixen les seves famílies a Madrid, a on vivien i emprenen un viatge cap a una nova vida a Europa, un lloc tolerant, amb llibertat i amb una millor situació econòmica que la de la península. Allà descobriren una mentalitat molt diferent de la que estan acostumats, a la qual s'hauran d'adaptar treballant com mecànics en una fàbrica i vivint en un petit poble industrial. Amb el pas del temps, Martín establirà un petit romanç amb Hanna, la responsable de les habitacions on viuen.

Amb l'arribada de Pilar, la dona de Martín, amb el seu fill Pablo, i de Mª Carmen, la xicota de Marcos, se'ls acaba la vida d'homes solters que portaven en un país amb tanta llibertat. Marxen d'Espanya sense comunicar-ho abans amb les seves parelles, que s'emporten una sorpresa molt gran, potser massa gran i tot.

El treball segueix sent el dia a dia de Martín i Pilar, mentre el petit Pablo comença a anar a l'escola i a integrar-se. Després d'uns sis anys allà, el pare de Martín mor a Espanya. És aleshores quan es plantegen que el que havien anat a buscar ja ho havien aconseguit i era hora de tornar. Sorprenentment per ells, serà més difícil la tornada que l'anada, i la

integració al país d'origen serà, de nou, molt difícil i complicada.

A la pel·lícula hi trobem alguns factors reals, bé, tots ho són: Pablo, el fill de Martín fou,

en el seu temps, Carlos Iglesias, el director del film.

Iglesias té un paper doble en la pel·lícula, ell dóna vida a Martín, que representa que és el seu pare (en la vida real), i Pablo (el fill), va ser ell en la realitat. La majoria de les coses eren reals, el poblet suís on es rodà la pel·lícula, era el mateix lloc on Iglesias havia viscut des dels 6 fins als 12 anys, i també era cert, que a Espanya, abans de marxar, vivien en un subterrani. I això és el que ens explica a continuació:

El meu pare diu que els millors anys de la seva vida van ser els que va passar a Suïssa, de 1960 a 1966. Viure allà ens va obrir els ulls i va ser molt difícil tornar. Eren anys difícils: el meu pare i el seu amic eren dos oficials de primera en la millor fàbrica del moment a Espanya i no podien pagar el seu propi pis. Per això vivíem amb els meus avis al subterrani que els corresponia per ser porters en una finca del barri d'Argüelles a Madrid. Temps després d'haver marxat el meu pare i el seu amic a Suïssa, un dia la meva mare em va agafar, em va portar al tren, vam passar moltes hores de peu al vagó, i... vam arribar a un jardí! Vaig sortir d'un subterrani i em van portar a un lloc meravellós amb un riu, boscos, on podia anar amb la bicicleta a l'estiu o jugar amb el trineu a l'hivern.

He rodat a la casa on em vaig criar i a dia d'avui, en obrir les finestres, el paisatge segueix sent el mateix que veia quan era petit. Allà, des del primer

moment, vam aprendre que "el que és de tots és més meu que el meu", i no ho he oblidat mai.

Quan vaig tornar a Madrid, tenia discussions amb els altres xavals perquè deien que els nens naixien pel melic! Jo "al·lucinava" perquè a mi m'havien donat educació sexual a

l'escola. Allò era un món impensable per als espanyols, amb llacs nudistes, balls on es treien a ballar les noies... Les suïsses se sentien molt afalagades amb les floretes. Fins i tot vaig veure debats a la televisió sobre per què les dones suïsses es casaven amb italians i espanyols, que què estava passant.

Quan em van anunciar que tornàvem, per mi va ser una cosa normal, no em va impressionar. Tenia la idea que a Espanya hi estava la meva família, els meus avis, els meus oncles. El problema va ser quan ja era aquí. Des de que tinc 18 anys, he anat cada any a Suïssa. I als meus millors amics sempre els he portat a on vaig viure. Suïssa té ara 7 milions d'habitants i 2 d'immigrants. Allà hi segueixen vivint 90.000 espanyols.

Els vaig retreure molt als meus pares haver tornat. Però quan vaig escriure el guió d'aquesta pel·lícula, em deia que si m'hagués quedat a Suïssa segurament hagués estat mecànic fresador en lloc d'actor. En qualsevol cas aquesta és una història explicada des de la perspectiva i la comprensió que dóna el temps, i des de la tendresa i humanitat que dóna el haver viscut.

Així, Carlos Iglesias, ens dóna una petita idea del que és per ell la vida a un país i a l'altre, però es pot arribar molt més lluny.

En una entrevista al diari "online" suís "Swissinfo", el director de la pel·lícula va molt més enllà que el reflectit en el film, que per fer-lo va trobar-se amb 58 famílies espanyoles i italianes emigrants per tal d'informar-se i saber les seves opinions, les quals eren la majoria, les mateixes.

Ell ens vol fer veure els dos móns que hi havia en aquella època, Espanya: un país gris, pobre, brut, maleducat i tancat i el contrasta amb una Suïssa verda, benestant, bonica, tolerant i viva. Durant la seva entrevista posa especial èmfasi al que molta gent li ha comentat sobre l'excessiva idealització de Suïssa, però ell coincideix amb totes les famílies entrevistades en que és la realitat, el que passa és que a l'estar acostumat en un país com el nostre ens adonem de com de diferents poden ser altres llocs. Més endavant podrem observar l'entrevista redactada com si Iglesias ho expliqués tot.

Altres aspectes que cal destacar, són, per exemple els objectius assolits en el rodatge de la pel·lícula. Veient aquesta pel·lícula, qualsevol persona que no hagi tingut cap experiència de migracions, pot entendre perfectament el que va suposar per la immensa majoria d'emigrants que varen fer aquest viatge. El que fa que el film sigui tan real, és degut al fet, ja anomenat abans, que el director de la pel·lícula va experimentar-ho tot en primera persona i que els seus pares van poder explicar-ho tot perfectament.

Naturalment, hi haurà algú que no li estarà bé el fet d'emigrar i menys que diguin que Espanya és pitjor que Suïssa, però només veient el que diu Carlos Iglesias en el comentari sobre la pel·lícula més endavant, sobre el que succeí durant el rodatge de la pel·lícula entre els dos països, podem fer-nos una idea de si aquesta imatge sobre el país alpí és cert o no.

També m'agradaria comentar diferents escenes de la pel·lícula en les quals també es reflexa la mentalitat i el tipus de societat d'un país i d'un altre i es fa cert tot allò que hem comentat fa un moment:

Durant el comiat entre Marcos i la seva parella, a l'estació, quan estan a punt de marxar, Mª Carmen li diu a Marcos que li queda molt bé el vestit, i que està gelosa que siguin "les sueques" les que li veegin el vestit i no ella. Això demostra una gran ignorància per

swissinfo.ch 75 ANOS
SERVICIO SUIZO DE ONDA CORTA
RADIO SUEZA INTERNACIONAL
SWISSINFO.CH

PORTADA POLÍTICA ECONOMÍA CULTURA SOCIEDAD CIENCIA DEPORTE

Usted se encuentra en: swissinfo.ch » portada » actualidad » "Nos hemos volcado todos"

25 de agosto de 2006 - 20:50

"Nos hemos volcado todos"

"Desde que cumplí los dieciocho, he ido todos los años a Suiza. Y a mis mejores amigos siempre los he llevado a conocer donde viví", reconoce Carlos Iglesias.

En esta ocasión ha vuelto para presentar "Un franco, 14 pesetas", arropado por gente que le quiere y ha compartido con él mucho más que el rodaje de la película...

"Soy hijo de emigrantes y este es el detalle que me lleva a hacer esta película. Primero, por compartir una experiencia personal, y segundo, porque es mi primer trabajo en cine", señala Isabel Blanco.

Este rostro conocido de la televisión gallega nauó en Berna. En la película encarna el papel de Hanna, la mujer suiza que regenta la pensión donde se hospedan los protagonistas y con la que Martín inicia un romance. "Es muy curioso, porque mi primer trabajo en televisión fue gracias al gallego, mi primera lengua madre; y mi primer trabajo en cine es gracias al suizo alemán, mi segunda lengua madre".

MÁS SOBRE EL TEMA

- "Vivir en Suiza nos abrió los ojos"
- "Lo mejor que tengo como persona lo aprendí en Suiza"

part d'ella. La dona aleshores, estava en una situació molt diferent de la d'ara. La societat encara era molt conservadora, significat que les dones havien d'estar a casa fent feina i els homes treballant. Amb això, Mª Carmen demostra aquesta incultura confrontant dos països distanciat per més de 1200 Km.

Una altra escena, potser la que més crida l'atenció és la que es troben els dos amics al tren, en direcció al seu nou poble i estan menjant un entrepà. Seuen en companyia, en un altre seient, d'una dona d'edat molt avançada, d'una parella de joves i de dos policies armats. Els dos amics, en acabar l'entrepà llancen el seu envoltori a terra, i després d'observar-ho tot, la dona gran s'aixeca i va cap a ells. Amb totes les penes i treballs, s'ajup i recull els dos papers que havien tirat. Després el llança, sota l'atònita mirada dels dos espanyols, dins de la papelera que tenien al seu compartiment. Durant l'escena ella no diu res.

És molt impactant, no hi ha ni una sola paraula però ho entens tot. Una cosa tant senzilla com tirar un paper a la papelera que tens a tocar i no llençar-ho al terra. Això, però es pot reflectir perfectament en la societat actual. Hi ha pocs llocs al nostre país on no trobis cap paper pel terra, per no dir cap. Això no vol dir, ni molt menys que a Suïssa no puguis trobar un paper per terra, però quasi es podria dir que hauries de buscar-lo, mentre que al nostre país, encara que no vulguis, te'l trobaràs. Aquest és un petit exemple dels dos tipus de civisme que hi ha als dos països. Després el segueix l'educació, el respecte als altres, la tolerància... unes paraules que aquí hem de buscar al diccionari perquè no sabem que volen dir ni de bon tros.

La següent escena correspon quan els dos amics ja estan a Suïssa, a la seva habitació que els han llogat. En Martín li ensenya a Marcos la pica, que té dos aixetes, n'engega una i surt aigua freda, normal, però quan li fa tocar l'aigua de l'altra aixeta, Marcos es crema, no podia creure's el que li havia passat: aigua calenta! Després encara quedà més sorprès quan li va mostrar el paper higiènic, no podien creure's-ho. A Espanya, que havien d'utilitzar diaris, i allà tenien paper higiènic. Recordem que ens trobem a l'any 1960, amb una família molt pobre, que vivia en un subterrani i que arriba de cop i volta a una casa on hi ha totes aquestes "comoditats i modernitats".

I és que no eren els únics que vivien en aquestes condicions, molta gent a l'època estaven en iguals condicions o fins i tot pitjors...

Finalment, les últimes escenes que crec convenient de corresponen correspon a la ignorància de Pablo respecte les males influències d'aquí. En una ocasió, mentre ell i el seu pare fan una petita carrera amb bicicleta, Martín li diu "marica el último". Quan arriben al lloc final, Pablo li demana el significat de "marica". Pablo havia estat estudiant des dels 6 fins als 12 anys en una escola suïssa, on, lògicament, li havien ensenyat l'idioma, el respecte i tot tipus d'altres temaris relacionats amb l'educació dels nens i que no es feien al país d'origen. La facilitat amb la que s'insulta, la gravetat dels insults... contrasta en aquesta escena amb la tolerància i el respecte que es tenien (i es té) uns i altres allà. Una altra escena important també relacionada amb això és quan, un cop a Espanya, quan Pablo ja està a la seva nova escola, li ensenyen què és una "xuleta", i li explica al seu pare que no sabia que era. Un exemple més del que he estat comentant fins ara, el respecte, la veritat... que aquí no es té i que allà no se'ls podria ocórrer no fer-ho.

4.1. L'OPINIÓ DE CARLOS IGLESIAS

"El film rendeix un homenatge a una generació d'espanyols que varen emigrar en l'època Franquista cercant un millor pervenir i que amb els estalvis que enviaven a les seves famílies varen contribuir a l'anomenat "milagro Espanyol".

Sols en la dècada dels seixanta varem arribar a sortir 4 milions d'espanyols i nosaltres enviàvem fins l'últim franc a Espanya.

D'aquí el títol de la pel·lícula (en aquella època un franc valia 14 pessetes) i es que l'emigració d'aquells temps va ser primordialment econòmica i no política.

El film, vol recuperar aquesta memòria històrica i donar veu a aquests emigrants, que a diferència dels exiliats polítics de la dictadura franquista, han passat a l'oblit mes absolut.

En la meva opinió, Espanya, ha passat de terra de emigració a ser un país de "nous rics", on hi ha molta gent que ha fet molts diners en molt poc temps, que no ha digerit aquesta riquesa i que és ostentós i agre

amb d'immigrant que arriba...en un grau, que jo no vaig veure ni m'han explicat mai a Suïssa.

Aquesta trista realitat, m'ha portat a explicar l'història dels meus pares i de 58 famílies d'emigrants espanyols i italians que vaig entrevistar durant 2 estius -amb la finalitat de que qui no veu avui amb bons ulls l'arribada d'estrangers, puguin entendre a l'immigrant, que en essència és igual que el que érem nosaltres. I es mereix un tracte millor.

Jo sempre pensava que seriem un país força més acollidor, per això que diuen de que els mediterranis, som molt oberts..., però hi ha una dita en Espanyol que diu: 'No sirvas a quién sirvió, ni mandes a quién mandó' i ens estem comportant com correspon a aquesta dita.

En les entrevistes que vaig fer hi havia dues preguntes que per a mi eren fonamentals: havien rebut el mateix sou que un Suís, per fer el mateix treball? Tots em van contestar que sí. Alguns em van contestar amb certesa absoluta, ja que eren ells els que recollien els sobres i tots estaven escrits a màquina per fora. Per tant sabien que havien pagat a un Suís i el que havien cobrat ells.

La segona pregunta era: Teníeu accés a la mateixa vivenda que un Suís si us ho volíeu permetre? Els que es van voler quedar allà, van poder al final tenir una vivenda com un Suís, per que ja no tenien l'idea d'estalviar fins l'últim franc. Els que com el meus pares s'hi van quedar cinc o sis anys, vivíem en llocs més humils. Tot i això, el lloc més humil, tenia una dignitat, que no la tenia al nostre país.

El 90% de la gent que vaig entrevistar em van explicar, que la primera sensació quan van arribar a aquest país, era que arribaven a un jardí, que ningú no havia tingut mai una casa tant assolellada i ventilada com la que van tenir allà i que els sobtava la neteja i les formes de treball que tenien en aquell país.

Un aspecte important de la pel·lícula, també, és la tornada a Espanya, que va ser més conflictiva que l'anada, però després de parlar amb tantíssima gent que va passar per la mateixa experiència, ho vaig voler reflectir, per que em semblava important ensenyar que no som el melic del món.

El nostre país era força més gris i trist del que nosaltres pensàvem des de lluny i sens dubte, aquesta Espanya de Franco era la causa fonamental de que fóssim tant endarrerits. Llavors, si, després d'haver vist l'Europa rica, el tornar a aquesta Espanya miserable, era tràgic en molt casos.

El meu pare diu que els millors anys de la seva vida varen ser els que va passar allà, del 1960 al 1966. I es que viure allà, ens va obrir els ulls i va ser molt difícil encaixar la tornada.

Això no es un documental, es una pel·lícula d'autor, i te molt a veure amb els meus sentiments i la meva manera d'entendre la vida, jo ho explico com ho he viscut. Qui ho hagi passat mes malament, que ho expliqui en una altre pel·lícula.

Suïssa no ens va regalar res, però en aquest sentit va ser mes justa del

swissinfo.ch 75 AÑOS
SERVICIO SUIZO DE ONDA CORTA
RAZIO SUIZA INTERNACIONAL
SWISSINFO.CH

PORTADA POLÍTICA ECONOMÍA CULTURA SOCIEDAD CIENCIA DEPORTE

Usted se encuentra en: swissinfo.ch » portada » actualidad » "Lo mejor que tengo como persona lo aprendí en Suiza"

25 de agosto de 2006 - 20:50

"Lo mejor que tengo como persona lo aprendí en Suiza"

Tiene una prolífica trayectoria en cine, teatro, televisión y una nominación a los premios Goya por su papel en 'El caballero Don Quijote', de Manuel Gutiérrez Aragón. Carlos Iglesias no necesita presentación.

Pocos saben, sin embargo, que este consagrado actor madeleño vivió parte de su infancia en Suiza, país que le marcó para siempre. Entrevista

A sus 51 años, Carlos Iglesias debuta tras las cámaras con una película de filmes autóbiosgráficos. (Fotofestival/Pedrozzini) (i)

MÁS SOBRE EL TEMA

- *Nos hemos volcado todos*
- *Vivir en Suiza nos abrió los ojos*

swissinfo: 'Un franco, 14 pesetas' rinde homenaje a una generación de emigrantes españoles y a Suiza, el país que acogió a muchos de ellos. Es la historia de tus padres...

Carlos Iglesias: Sí, es la historia de mis padres y la de 88 personas - españoles e italianos - a las que yo hice entrevistas durante dos veranos alternos, tanto en España como aquí en Suiza. En esencia, me contaron historias muy parecidas a las que había vivido mi familia (...).

que nosaltres estem essent.

Gran part de la pel·lícula ,

va ser

gravada a

Suïssa, en els

cantons de

San Gall i

Rodas i

diferents

poblets de la

comarca de

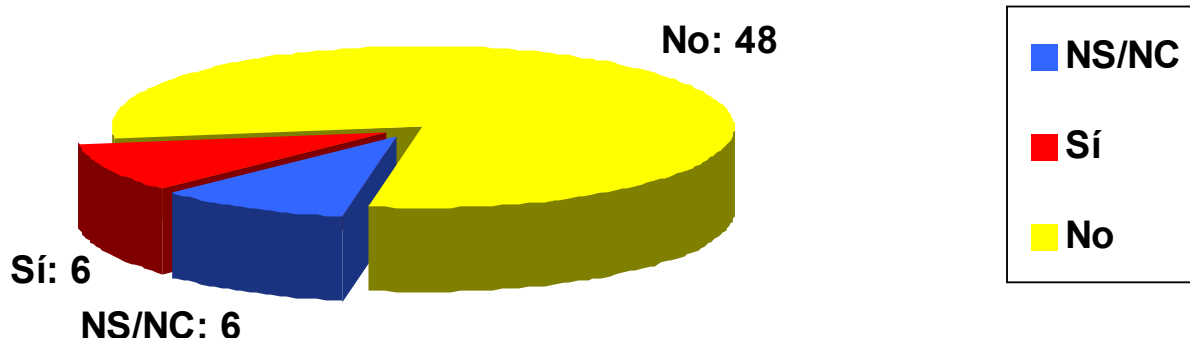
Toggenburg (Uzwil, Schwellbrunn, Unterwasser). Per fer la seqüència de l'estació, i la duana, la gent es va bolcar per ajudar-nos i ens entregaven coses de forma generosa per l'ambientació d'una manera que no es pot ni imaginar. Els ferrocarrils de Toggenburg, van posar a la nostra disposició un vagó dels anys 60 i un revisor vestit amb l'uniforme de l'època, que no va poder sortir el pobre home, per que vaig haver de tallar 20 min. de film i es va perdre aquesta seqüència.

Però aquest home, baixava a cada estació per evitar que el públic normal entres al nostre vagó. I a l'hora d'anar a pagar el ferrocarril, ens van dir que no paguéssim absolutament res per que es sentien molt orgullosos de que haguéssim escollit la seva vall per fer la pel·lícula. Es una generositat que no va tenir el nostre propi país, ja que RENFE em va cobrar tres milions i mig de pessetes (més de 21.000€), per un sol dia i van tenir de cercar-lo durant tres setmanes i mitja, per que no cuidem absolutament res.

Jo crec que aquest país m'ha marcat en una etapa fonamental de la formació del caràcter d'una persona. Dels 5 als 10 anys, es quan t'estàs formant i es marca la personalitat d' un esser i el millor del que jo considero que tinc com a persona es una herència directa del que jo vaig veure fer allà. Ningú em va dir que no havia de tirar un paper a terra mai. Però era una cosa que es sobreentenia. Ningú em va dir que no tenia que fer malbé un arbre amb una navalla, però era una cosa que.... El respecte per la vida que té aquest gent, el respecte pel paisatge inclòs per la seva cultura paisatgística, em sembla extraordinari i són valors que trobo a faltar al meu país.”

5. ENQUESTES

- a) Creu que rebien el mateix tracte els emigrants dels anys 60 que els actuals tenint en compte que els països receptors d'aquells temps eren països com Suïssa o Alemanya?

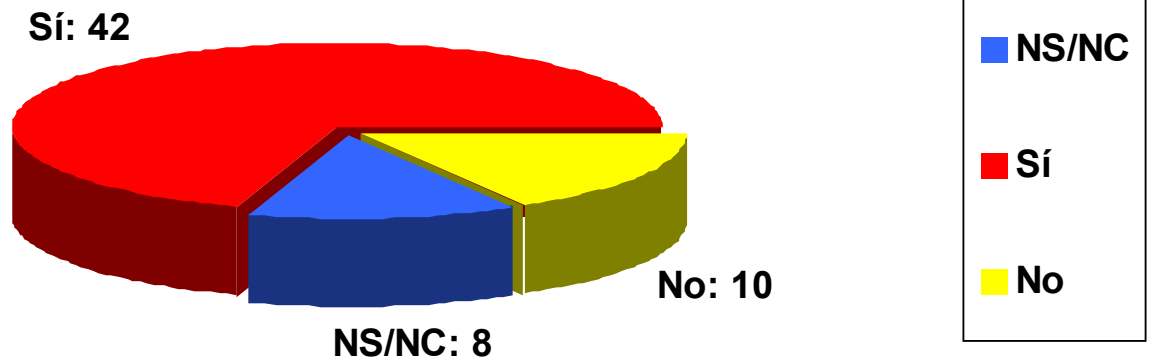

Aquesta pregunta mostra un gran convenciment dels enquestats de que el tracte rebut actualment per part dels habitants nadius del país envers els immigrants provinents d'altres països és diferent que el que en la seva època reberen els emigrants espanyols i catalans que marxaren a països europeus com Alemanya o Suïssa. Aquesta diferència, possiblement vol fer referència a que el tracte rebut allà va ser millor que el que ara reben alguns sectors immigrants que arriben a Catalunya.

En moltes ocasions, actualment, es veu una certa tendència al racisme envers les persones immigrants i poc respecte i acceptació. No és sempre així, naturalment, i moltes vegades, passen completament desapercebuts. Aquest fet també depèn molt del país, si en ell la gent és més o menys tolerant, dels partits polítics que hi ha... però també depèn en gran part del tipus d'immigrants amb qui s'ha de tractar, la seva educació, grau d'integració...

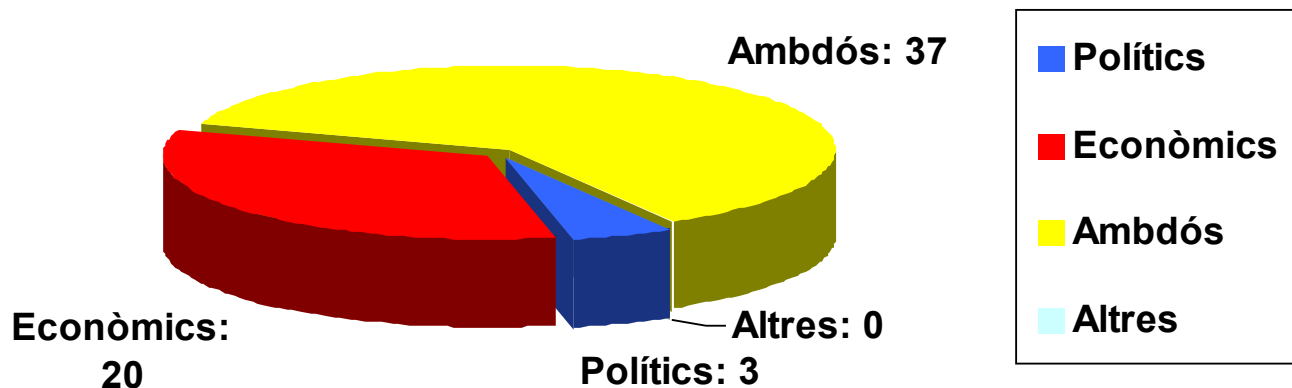
Per tant, en podem extreure la conclusió que els habitants d'aquells països centreeuropeus foren més tolerants que els espanyols amb els immigrants d'ara.

b) Creu que va ser bo per Espanya aquella emigració massiva?

Aquesta pregunta ens mostra una clara dominància del si. Naturalment, aquella emigració a altres països va ser molt més que bona. En la majoria de casos, els emigrants eren la parella jove, que deixaven la resta de la família a Espanya i enviaven periòdicament uns diners a la família. Aleshores, era molt positiu pel país ja que els diners enviats pels emigrants als familiars es gastaven a Espanya, és a dir, el consum era superior però no hi havia una despesa de l'estat perquè el diner no era d'ell.

c) Creu que l'emigració dels anys 60 es va produir per motius:

En la formulació d'aquesta pregunta, observem una certa tendència al pensament que els motius de l'emigració varen ser tant polítics com econòmics. El 31% dels enquestats en aquesta pregunta, però, pensen que les causes només varen ser econòmiques, mentre que la resta pensa que només foren per motius polítics. Cal destacar que no hi hagué ningú que pensava que els motius eren altres que no fossin ni polítics ni econòmics.

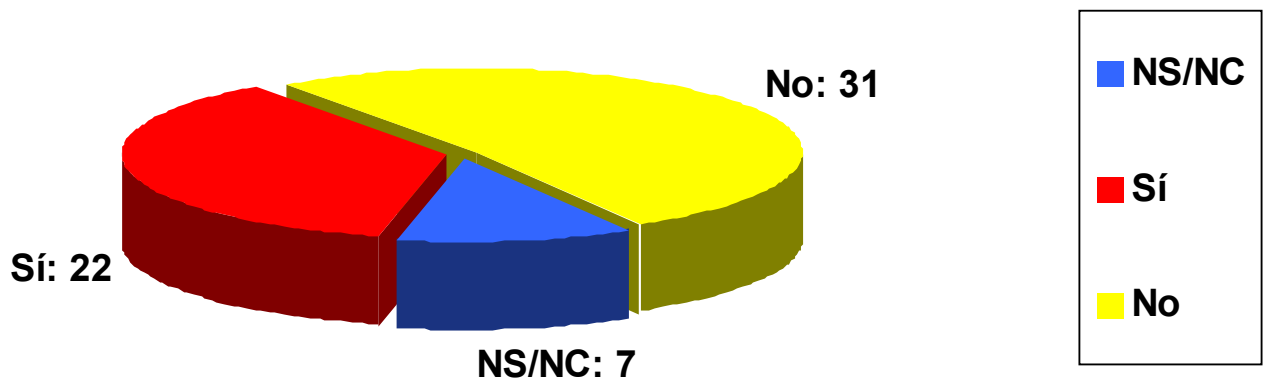
Les 3 persones que pensen que les causes foren polítiques, es deu, lògicament, a la dictadura que hi havia a l'època per part de Franco.

Aquest 31% que pensa que les causes només foren econòmiques, no van gens desencaminats, és més, possiblement van millor encaminats que la majoria de la gent, que pensa que foren els dos.

Tot i que en alguns casos pot ser que si que fossin per motius econòmics i polítics a la vegada, la veritat és que en realitat eren majoritàriament econòmics, perquè la dictadura començava a estar desgastada i ja no hi havia la mateixa situació conflictiva que la de finals de 1930- inicis de 1940, en canvi,

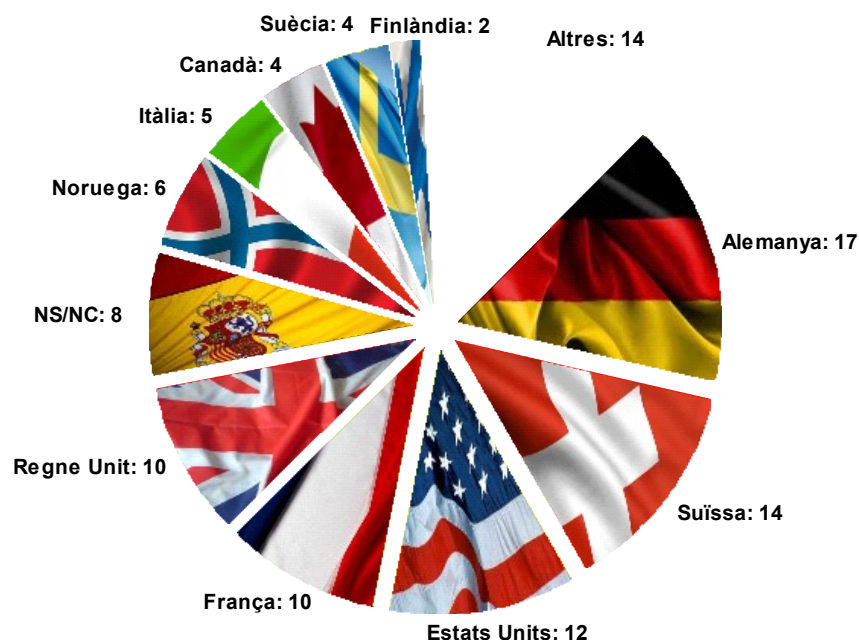
la misèria general era ben present arreu del país, fet que incitava a la gent a abandonar casa seva i emigrar, interna o externament.

d) Emigraria ara, si pogués a un altre país per millorar la seva situació econòmica, política, social...

En la qüestió de l'emigració podem veure una certa predominança del no, la meitat dels enquestats es quedarien on són ja que consideren que la seva situació econòmica, política, social, amorosa... està bé, i per tant, no necessita marxar. Més d'un terç del total, però si que ho faria, emigraria a un altre país fet que ens demostra que la situació global d'Espanya actualment, tampoc és la millor, ni de bon tros.

e) Quins serien els dos països als quals emigraria si ho hagués de fer ara?

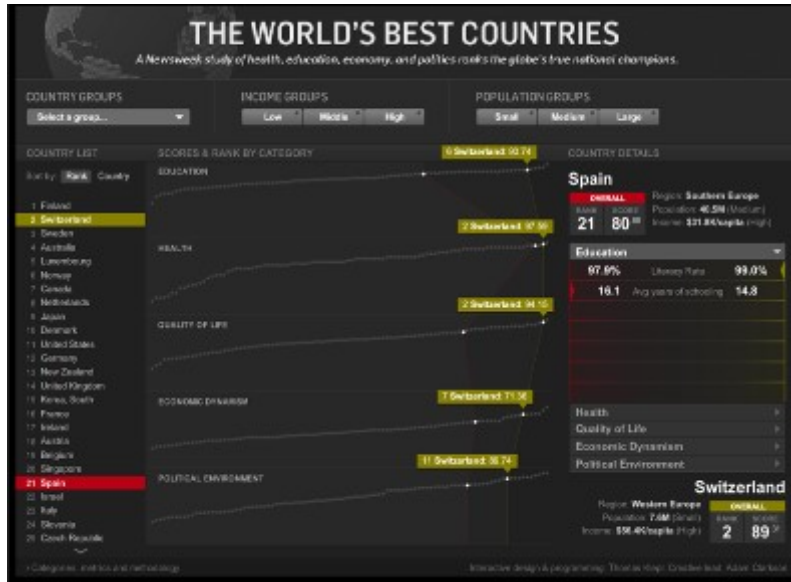

Alemanya	Suïssa	Estats Units	França
Regne Unit	NS/NC	Noruega	Itàlia
Canadà	Suècia	Finlàndia	Altres

Aquesta podria ser la pregunta més delicada de l'enquesta, i es podria interpretar de diferents maneres. Podem veure una gran tendència, en el cas que s'hagués d'emigrar, a anar als països centreeuropeus de Suïssa i Alemanya. La principal raó a la que això pot ser degut, és la millor situació general que hi ha en aquells països però que no trobem en aquest. Aparentment, l'idioma no sembla ser una gran amenaça, ja que malgrat ser l'alemany, de major dificultat d'aprenentatge que l'anglès, els la majoria dels enquestats prefereixen el benestar que la comoditat de comunicació. A continuació els segueixen els països d'idiomes més senzills i universals,

com França o EUA i Regne Unit, als quals la qualitat de vida és lleugerament inferior que els dos anomenats abans, però tenen a favor, aquest factor lingüístic. Altres països com Noruega, Suècia o Canadà, més discrets que els altres, segueixen el “rànquing”.

M’agradaria fer referència a una dada recent:

Aquestes gràfiques són un estudi recent (estiu del 2010) de la famosa revista americana Newsweek, en una recerca al millor país del món. Aquesta posició va anar a parar a Finlàndia, i Suïssa n’ocupa la segona, seguit de Suècia, en tercera posició. Com es pot

observar a la imatge, es tingueren en compte les situacions d’educació, salut, qualitat de vida, dinamisme econòmic i ambient polític. A la imatge superior podem observar Suïssa a la posició d’aquestes característiques de color verd i Espanya amb una línia que uneix els punts de color gris. A la fotografia inferior dreta, hi observem la posició d’Espanya de color vermell, i Suïssa amb la línia

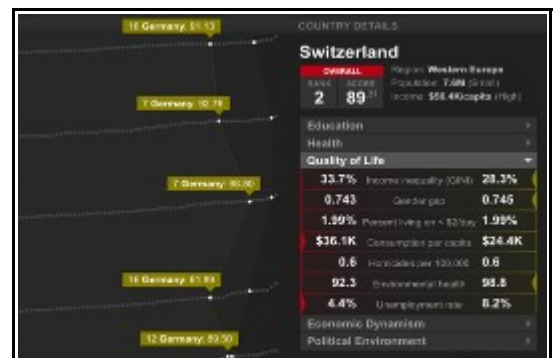
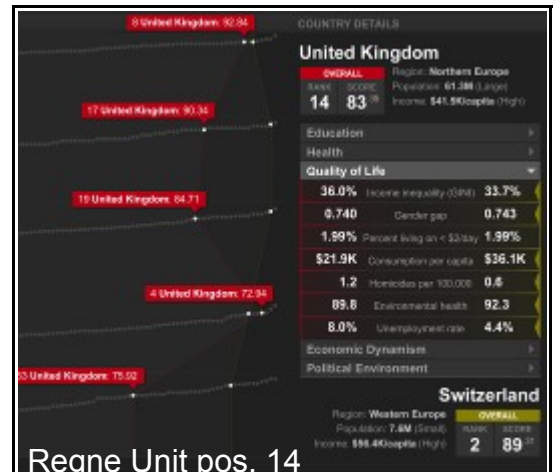
Al marge dret de les dues imatges hi observem unes dades que ens mostren, a la primera fotografia, la mitjana de l'edat en què s'abandona l'escola i el % d'analfabetisme (a Espanya d'un 2'1% i a Suïssa d'un 1%).

Al mateix lloc al marge dret hi trobem les dades de qualitat de vida, entre les quals hi ha el % d'atur (darrera posició), la salut ambiental (penúltima posició), els homicidis per cada 100000 habitants (en cinquè lloc) i el percentatge de gent vivint amb menys de 2 \$ al dia (tercera posició).

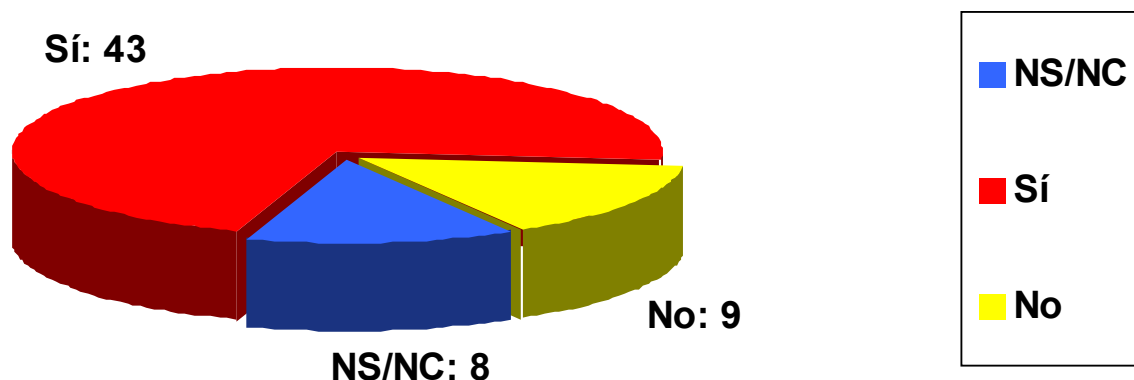
La situació d'Espanya en aquesta enquesta, es situa a la posició vint-i-u, amb una nota de 80'88 sobre 100, mentre que la de Suïssa és de 89'31 sobre 100.

L'última posició Burkina Faso, amb una nota d'un 33'59 sobre 100, i la primera Finlàndia, amb puntuació de 89'40 sobre 100.

Després d'Espanya, hi ha algun país anomenat a l'enquesta, però també n'hi ha bastants (la majoria) que estan en una posició superior segons l'estudi.

f) Creu que es van integrar millor els emigrants d'aquella època que els d'ara aquí?

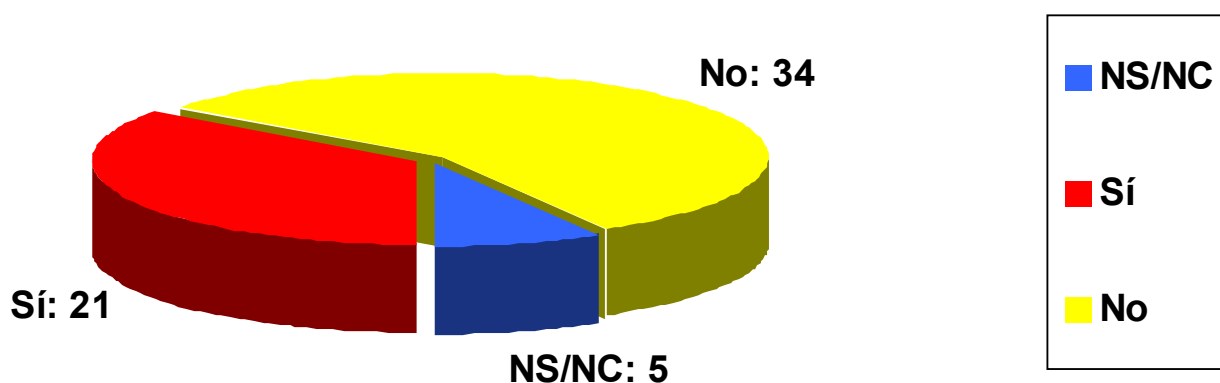

Aquesta pregunta té certa relació amb la primera. Segons el grau d'integració, els immigrants poden rebre un tracte o un altre per part del país receptor.

Pràcticament tres quartes parts dels enquestats, pensen que sí, que els emigrants espanyols a Suïssa van integrar-se millor que els immigrants d'ara aquí. Malgrat a aquesta dada, cal dir, també, que molta gent emigrant que anà allà a mitjans del segle passat, no s'integrava gens. Podia passar-se mitja dècada o més allà, i no parlar ni una sola paraula de l'idioma, per exemple.

El mateix pot passar aquí que seria contradictori a les opinions, que seria que immigrants actuals parlessin (tornem a posar l'exemple de l'idioma) la llengua d'aquí. És més, en el cas de Catalunya, hi ha immigrants d'altres països que parlen perfectament el català, i, en canvi, els immigrants gallecs o andalusos que arribaren a Catalunya també durant la dècada passada, no parlen ni una sola paraula en català.

g) Creu que la gent que va emigrar als anys 60 va guanyar molts diners pel sol fet de marxar?

Una relativa majoria opinen que la gent que va emigrar no es va fer rica, tot i això, un 37% pensa que sí, que tan sols per marxar ja es van fer rics.

Això cal aclarar-ho. La gent va anar allà a fer diners, això és cert, volien millorar la seva situació econòmica i canviar la seva qualitat de vida. Malgrat això, si emigraves i no s'estalviava, no servia de res. L'única solució per fer diners realment, era, estant-se una bona temporada allà en primer lloc. També era necessari, però, que es portés una vida moderada i modesta. Si no s'estalviava i es controlaven les despeses, malament per l'economia personal. Cal tenir en compte que a Suïssa, en aquella època hi havia moltes temptacions que a Espanya ni tan sols sabien que existien: centres comercials, grans superfícies, supermercats, gran varietat d'electrodomèstics, d'automòbils... Si no es controlaven les despeses, era molt difícil "fer fortuna". Tot i això, viure modestament allà, era pràcticament igual que viure bé aquí. El nivell de vida era molt més alt allà, i les pèssimes situacions en que molta gent es trobava aquí, als països europeus, ni tan sols se les podien imaginar.

6. ENTREVISTES

6.1. Entrevista Miquel i Carme

- Quina és la raó per la que van marxar del seu país? Quin any va ser?

Va ser perquè allà ja hi tenia feina. Semblava que el que hi havia a fora era millor... i un cop allà no va ser tot tan perfecte.

Ell al '64 i ella al '65

- En el seu cas, quines diferències van trobar entre la vida aquí i la d'allà?

No gaire. La principal va ser la llengua, però vivíem igual que com vivíem aquí a Catalunya...

El tractament a la feina i a tot arreu era immillorable i per tant molt diferent del d'aquí: sempre donaven les gràcies, tractaven de vostè sempre, els nens sempre saludaven...

El clima era una mica diferent i a ell li costava adaptar-se una mica més.

- Com va ser el seu viatge? Que en recorden?

El viatge va ser catastròfic per ell perquè va anar amb tren, però ella amb avió Barcelona-Zurich i va ser molt agradable

- Com van trobar feina a Suïssa?

El teu avi va ajudar-me a trobar-ne i vaig anar treballar a la ELRO. Vivíem a una caseta de lloguer, molt bonica i millor que la d'aquí, amb una cuina elèctrica, bany, calefacció (no pas amb carbonets com aquí...), una màquina de rentar comunitària i una secadora, també inèdit en aquells temps a més, hi havia un conserge que es cuidava de les escombraries. Més tard es compraren un cotxe i una televisió

- Quines eren les seves professions?

(Ell) Jo de mecànic a la mateixa fàbrica que l'avi i ella primer a l'Hotel Krone i després en una fàbrica de plàstics.

- Quants emigrants coneguts hi havia?

N'hi havia molts, d'emigrants, però no ens coneixíem, només de vista, hola i adéu...

- Quines condicions de treball hi havia al país d'origen (Espanya) i el de destinació (Suïssa)? I la diferència de sous?

De treball, no gaire diferència, només algunes modernitats que a Catalunya no hi havia.

Els sous eren molt més alts, però també eren molt més alts els impostos i els preus. Tot depenia del que un volia estalviar o no.

- Creieu que us vau integrar en la societat del país?

Sí.

- Penseu que els nadius suïssos acceptaven als emigrants?

Sí i no, depenia del grau d'integrament de cada emigrant, els que s'integraven eren més ben acceptats. L'idioma complicava una mica les coses però, un altre cop, depenia del que un es volia esforçar.

- Com i quan van tornar a Catalunya? Per què van tornar?

Ell al 1993, perquè varen començar a acomiadar gent i ell va decidir marxar. Tot i això, ella s'hi va quedar tres anys més.

- Si tinguessin l'oportunitat, tornarien a anar-hi?

Ara ja no. Per quedar-s'hi no, al cap d'una setmana ja ens en cansem. Ara ha canviat massa. Tot i això no ens penedim d'haver-hi anat.

- Alguns aspectes negatius d'haver de marxar?

Cap. Seguint les normes no n'hi ha cap.

6.2 Entrevista Avis

- Quina és la raó per la que van marxar del seu país? Quin any va ser?

(Ella) vaig fer-ho per uns motius més aviat econòmics però també per l'amor que vaig agafar a Suïssa durant els dos anteriors viatges de plaer que vam fer abans d'emigrar-hi definitivament.

(Ell) jo també vaig fer-lo per les mateixes raons, principalment econòmiques però també per una certa estimació agafada en els viatges anteriors

Tots dos hi vam anar al 1964, jo (ell) a l'1 de gener i ella dos o tres mesos més tard.

- En el seu cas, quines diferències van trobar entre la vida aquí i la d'allà?

Allà hi havia una millor situació cultural, econòmica, un molt bon ambient de treball que no es podia comparar amb la d'aquí. Allà hi havia molt bona relació amb els habitants d'allà, ens vam integrar molt en comparació a altres espanyols d'allà. Això no passava amb els pagesos que tenien un nivell de vida i de treball més baix que els emigrants i per això no estaven d'acord amb els immigrants.

- Com va ser el seu viatge? Que en recorden?

(Ell) Jo vaig anar amb cotxe fins a Barcelona i allà vaig agafar un tren fins a Portbou, allà vaig canviar de tren en vaig agafar un fins a Suïssa. Un cop al país, amb els trens regionals i fins al poble, Bremgarten

(Ella) igual però des de Girona i tres mesos més tard.

Entre els trens d'Espanya i els de França o Suïssa hi havia una diferència abismal, per exemple, si posaves un got ple d'aigua a la tauleta del tren, a Espanya quedaves xop abans de posar-lo-hi, en canvi als altres llocs...no

- Com van trobar feina a Suïssa?

(Ell) Anant de vacances, ens vam trobar a un barceloní que treballava allà i me'n va donar, es deia Cèsar

(Ella) L'avi va anar amb el seu amic (Müller) a l'Hotel Krone a demanar-me'n

- Quines eren les seves professions?

Torner i cambrera

- Quants emigrants coneguts hi havia?

En Miquel i la Carme, un madrileny que es deia Lorenzo Gaspar i era de Zuric, en Hans Schmid, que era alemany i era l'encarregat de la fàbrica de l'avi

- Quines condicions de treball hi havia al país d'origen (Espanya) i el de destinació (Suïssa)? I la diferència de sous?

A Suïssa eren immillorables. La feina era molt més valorada... els sous eren més alts...

- Creieu que us va integrar en la societat del país?

Si, perquè parlàvem l'idioma, que era la principal causa d'integració, sinó hauria estat molt difícil.

- Penseu que els nadius suïssos acceptaven als emigrants

Com a tot arreu, la majoria eren acceptats sempre que s'integressin i a més hi havia feines que els d'allà no volien fer i les feien els immigrants

- Com i quan van tornar a Catalunya? Per què van tornar?

Al 1970, jo (avi) al maig i ella tres mesos més tard. Es va quedar vivint amb la filla gran un temps.

- Si tinguessin l'oportunitat, tornarien a anar-hi?

Si, però no seria possible per l'edat, ara ja no s'hi podria treballar a aquesta edat, no ens acceptarien

- Alguns aspectes negatius d'haver de marxar?

L'aspecte negatiu és tenir una família amb edat avançada que no podia venir, però tot va anar molt bé excepte la tornada, que va ser molt dura i complicada.

7 BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

7.1 Llibres i llocs.

- “La emigración española a Europa en el siglo XX”, de Mª José Vilar i Juan B. Vilar, Cuadernos de historia n^o66
- Gran Enciclopèdia Catalana, volums 21, 9 i 10
- Arxiu Comarcal del Ripollès

7.2 Pàgines web

- <http://www.tutiempo.net/clima/Suiza/CH.html>
- <http://historia-suiza.geschichte-schweiz.ch/revolucion-suiza-republica-helvetica-1798.html>
- <http://sauce.pntic.mec.es/jotero/Emigra3/destinos.htm>
- <http://www.xtec.cat/~jbuxader/historia/temes/escat/franquisme-cat.htm>
- <http://periodicosregalo.blogspot.com/2010/05/revista-destino-liberalismo-catalanismo.html>
- <http://www.bnc.cat/digital/destino/index.html>
- http://de.wikipedia.org/wiki/Bremgarten_AG#Bildung
- http://ca.wikipedia.org/wiki/Hist%C3%B2ria_econ%C3%B2mica_de_Catalunya
- <http://es.wikipedia.org/wiki/Suiza>
- http://de.wikipedia.org/wiki/Bremgarten_AG
- http://www.swissworld.org/es/historia/historia_de_suiza/
- http://www.swissinfo.ch/spa/noticias/reportajes/Medio_siglo_de_emigracion_gallega_a_Suiza.html?cid=23067482
- <http://www.swissinfo.ch/spa/detail/index.html?cid=24579390>
- http://www.jiminiegos36.com/entrevista_carlos_iglesias.htm
- <http://www.tv3.cat/videos/1621199/Suissa-I>
- <http://www.tv3.cat/videos/1634439/Suissa-II>

- <http://www.swissworld.org/es/historia/>
- <http://historia-suiza.geschichte-schweiz.ch/historia-de-suiza-resumen.html>
- <http://historia-suiza.geschichte-schweiz.ch/revolucion-suiza-republica-helvetica-1798.html>
- www.elro.ch
- www.unfranco14pesetas.com
- <http://www.lletres.net/pla/jpaigua.html>
- <http://mdc.cbuc.cat/cdm4/document.php?CISOROOT=/destino&CISOPTR=188920&REC=1>
- <http://mdc.cbuc.cat/cdm4/document.php?CISOROOT=/destino&CISOPTR=188920&REC=1>
- http://www.swissinfo.ch/spa/cultura/Vivir_en_Suiza_nos_abrio_los_ojos.html?cid=923162
- http://www.swissinfo.ch/spa/Portada/Actualidad/Lo_mejor_que_tengo_como_persona_lo_aprendi_en_Suiza.html?cid=923344
- http://www.swissinfo.ch/spa/Portada/Actualidad/Nos_hemos_volcado_todos.html?cid=923106
- <http://www.bremgarten.ch/>
- <http://www.swissworld.org/es/politica/>
- <http://www.swissworld.org/es/economia/>
- <http://www.swissworld.org/es/geografia/>
- <http://www.casanostrabasilea.ch.vu/>
- http://www.revistasice.com/cmsrevistasICE/pdfs/BICE_2791_37-47__4F8D580F98176432C000F9D6A1D7A922.pdf

8. CONCLUSIONS

Primer de tot he de dir que la dificultat que ha presentat aquest treball, ha estat molt superior a la que em pensava. Dit això:

A mi sempre m'ha agradat Suïssa. Des que la família va fer el primer viatge amb mi al 1997, he estat molt content d'anar-hi. Als anys següents, 1999, 2000 i 2001, que també hi anàrem, em van agradar moltíssim. Imagino que, malgrat la dificultat de deixar la família, anar a viure allà, va ser la millor experiència de les seves vides. Això, de fet és el que ja han dit ells, però ho remarco.

Suïssa és un país per admirar. Durant la realització del treball, he pogut conèixer la seva meravellosa i moguda història, i he pogut veure la manera com han avançat econòmicament malgrat aquests entrebancs al llarg de la seva vida. A més, actualment és una potència silenciosa, que té molt de poder però que no crida gaire l'atenció, així com Noruega, per exemple.

Amb la realització del treball, però no només m'he adonat encara més de la meravella que és el país, sinó que també he conegut un fenomen que es diu immigració, una acció dura que representa abandonar la pàtria i en molts casos la família per causes, en aquest cas, econòmiques.

Hem passat moltes estones junts, parlant i parlant de tot el que els demanava mentre ho apuntava al mateix temps.

En altres ocasions ja havíem parlat d'aquest tema de la seva emigració a Suïssa, però no ho havíem fet d'una manera tan profunda com aquesta. Realment he après moltes coses, i això, a la vegada, em fa sentir molt content per dins. El fet d'haver plasmat una etapa de la seva vida que perdurarà per sempre em fa sentir molt orgullós, ja que sense aquest treball, és molt probable que s'hagués perdut per sempre.

Per altra banda, a mesura que l'anava creant, també m'adonava de la immensa quantitat d'informació que es pot aconseguir que no prové d'ells. Hi ha centenars de pàgines web i llibres dels quals es podrien treure dades "per parar un tren", és increïble tota la que hi ha: gent que ha fet estudis sobre el tema, definicions, programes de televisió i documentals...

En un altre punt, m'agradaria parlar de tota la gent que està al servei de persones, que, com jo cerquem informació i ells ens la proporcionen. És un fet a tenir en compte i que normalment no sabem ni que existeix.

Una conclusió que puc fer, ara que ja he acabat del treball, és que, malgrat la “mandra” que fa posar a fer-lo, el treball de recerca és molt útil un cop l'acabes perquè t'ha ensenyat a espavilar-te, a relacionar-te amb gent que potser no coneixes, et dóna un gran saber sobre un fet que possiblement no coneixies, o si ho feies, segur que no tan a fons com ho has hagut de fer pel treball. En el meu cas, també m'ha fet espavilar, no només en la relació amb la gent, sinó també a l'entrar en contacte amb gent estrangera per nosaltres. Em refereixo als correus electrònics que he hagut d'enviar a personatges d'allà perquè em proporcionessin informació, però també a les trucades telefòniques que els hagué de fer ja que el contacte via mail, fou un desastre al principi.

Finalment, i en relació al temari escollit, puc dir que hi ha de tot a tot arreu però en percentatges diferents. És així. Pot ser que a Suïssa fossin considerablement més rics que a Espanya, però això no vol dir que no hi haguessin espanyols que també tinguessin un cert nivell econòmic, i així amb tots els subjectes, d'educació, cultura, política...

I quant al fet de l'emigració que hi hagué, penso que va ser una vergonya la situació que es vivia a Espanya. Tot i això, la política desastrosa que hi havia, va fer que els emigrants s'enriquessin encara més degut a la contínua devaluació que la pesseta patia.

Així doncs, m'ha agradat molt fer el treball, he gaudit fent-lo, i quant a la immigració, seria molt bo que ningú l'hagués de practicar mai, però en vista de la situació actual, no crec que això pugui passar...

Annex 1:

Correus electrònics

ALBERT
CERCANT UN SOMNI

Aquest és l'annex on hi ha tots els correus electrònics enviats a personatges o institucions que podien ajudar en la recerca d'informació del treball.

Aquests són la policia del cantó d'Aargau, l'ambaixada d'Espanya a Berna, el Ministeri de treball i immigració, entre d'altres. Tots els que consten en aquest

document varen contestar la meva petició d'informació, amb resultats més òptims o no tants. El cas del Museu del Ferrocarril no vaig obtenir-ne resposta. Tots els els destinataris que contestaren foren resposos amb els el seu idioma respectiu agraint-los l'ajuda prestada i la molèstia provocada.

- Correu a la policia d'Aarau, capital d'Aargau, cantó de Bremgarten:

Hello.

I'm a student from Spain who is carrying out a research for my school and which treats about the emigration from my country to Schweiz during the 60's. This is because my grandparents worked in your country, specifically in Bremgarten (5620), from 1964 to 1970. Their names are Albert Serra Oferil and Concepció Jové Domingo. He worked in the ELRO Mauch factory and my grandmother did in the Hotel Krone. I would be very grateful if you could answer me a pair of questions.

They made many good friends there, however, there is one in special with who they lost contact in 1971. This man is Othmar Müller. He worked with my grandad in ELRO and was born in 1934. He married with a Japanese woman called Hiroko and had two children, Michi and Hiroko. My first question is if you could be able to help me in searching him, as I would like to make an interview related to those days that worked with my grandad and for meeting him again.

The second question is if it would be possible you to send me some information related (for example) to the quantity and nacionalities of the immigrants that your country (Switzerland, Aargau and also Bremgarten) recieved during the 50's, 60's and 70's. Also the general opinion of Swiss people about the immigrants, and whatever you think that could be useful to my research.

If you can not send me this information, could you please tell me who should I ask for it?

The reason I have adressed to you is because my grandparents told me that the Swiss police was very efficient and aware of everything. They really had a good time in your country and even we have come many times here, we would stay here to living!

Thank you very much for everything.

Looking forward to your response,

Albert

Resposta de la Policia cantonal d'Aargau:

Dear Sir

Thank you for your request. This matter is under the responsibility of the immigration office of the canton of Aargau (Migrationsamt des Kantons Aargau). I send your E-Mail to this agency and hope that they will be able to help you.

Sincerely

Sgt Bernhard Graser

Kantonspolizei Aargau

Medien & PR

Wm mbV Bernhard Graser

Tellistrasse 85

5004 Aarau

Telefon 062 835 ** **

Telefax 062 835 ** **

E-Mail: bernhard.graser@*****.ch

Resposta de l'oficina d'immigració del cantó d'Aargau, a qui la policia li va remitir el meu correu.

Dear Albert

Your E-Mail has been forwarded to us. We would like to thank you for your interest. Unfortunately, the person you are looking for is not anymore in the Swiss data base of foreign persons (emigration? naturalization? death? etc.).

We have no statistics from the 50's, 60's or 70's as well (except the data on <http://www.ag.ch/staag/daten/B01/bevs1970ch.html>). The Migrationbericht 2009 (attachment) gives a short overview of the Swiss migration history. We don't know, if you could get more informations from this office:

Bundesamt für Migration Statistik

Quellenweg 6

3003 Bern-Wabern

[Contact](#) or the homepage of the Bundesamt für Migration (www.bfm.admin.ch)

Yours sincerely

Martin Ritschard

MIGRATIONSAMT KANTON AARGAU

Stab Martin Ritschard, Juristischer Mitarbeiter

Bahnhofstrasse 86/88

5001 Aarau

T: +41 62 835 ** **

F: +41 62 835 ** **

mailto: martin.ritschard@*****

www.ag.ch/migrationsamt

- Correu a Concepció Kühner, presidenta de Casa Nostra de Basilea

Apreciada Sra. Kühner,

Sóc un estudiant de 2n. de Batxiller i estic fent un treball de recerca per l'escola que em pot ajudar per l'accés a la universitat. El treball és sobre l'emigració de catalans als anys 60-70 cap a Suïssa, com és el cas dels meus avis que varen marxar l'any 1964 a Bremgarten AG i on van residir i treballar fins l'any 1970.

Per aixó que em dirigeixo a vosté, i li agrairia si em pogués donar qualsevol informació sobre aquella època (dades, estadístiques d'emigrants catalans, activitats...), també qualsevol informació que vostè consideri convenient, i si coneix alguna persona, entitat, o organisme on em puc dirigir per si em poden ajudar amb el meu treball.

També ens agradaria trobar una família de Suïssa, amics dels meus avis que degut a la distancia varen deixar de tenir correspondència. Ells són l'Othmar Müller (nascut l'any 1935) i la Hiroko (la seva esposa japonesa). Van tenir dos fills En Michi i la Clara (ara deuen tenir 40 anys llargs). Els meus avis van conèixer l'Othmar a Bremgarten i els va fer classes d'alemany.

Els faria molta il.lusió tornar a saber d'ell.

Sap vostè a quin organisme o bé qui ens podria ajudar a trobar-lo?

Moltes Gràcies per tot i perdoni les molèsties.

Atentament,
Albert

Resposta de Concepció Kühner:

Hola Albert, perdona per contestar tant tard, pero no he tornat fins aquesta setmana i fins avui no m'ho he pogut mirar.

El cognom Müller a Suïssa es molt corrent i en hi ha molts, per Othmar no ho he trobat, pero si per Michi (si es que es aquest)

Michi Müller

Schelmenstieg 1

8240 Thayngen SH

tel. mobil 078 813 ** **

tel. 052 511 ** **

Tu mateix pots entrar a Internet a telsearch.ch

(això es la guia telefonica suïssa) hi poses el nom

i cognom de la persona i la ciutat i et sortira tot un llistat.

Potser el teu avi els podrà trobar.

Quant a lo del teu treball: adreces de centres catalans i catalans:

zaugiro.catbe@*****

fam.vinyals@***** (president dels centres catalans a Suïssa)

grupmontseny@*****

centre.catala.lausana@*****

Molta sort i exits

Concepció

- Segon correu a l'ajuntament de Bremgarten, a Claudia Penta, cap del departament d'informació del poble. (el 1r no va poder ser rebut per un error)

Dear Ms. Penta,

I am a Spanish 17 year-old student who is carrying out a school research about the Spanish emigration to Schweiz between 1960 and 1970. In 1964 my granddad (Albert Serra Oferil) and my grandmother (Concepció Jové Domingo) arrived to your town, Bremgarten, to work. They stayed there until 1970. He worked in the ELRO Mauch factory, and my grandmother worked in the Hotel Krone, and Herr and Frau Spring-Mattis were her bosses.

I have sent you some emails since September asking for information, but in none of them I could get response. Then, I called you on 12th October, and a very kind woman, told me to send you another email. I sent it, but I haven't been answered. This is the second email I send you since I called, and I hope you answer me now, please.

Could you help me providing with some information such as:

The population of the town between 1960 and 1975, the number of immigrants and their nationalities during this period, the companies and places where they worked... Also I would thank all the possible information (workers and their nationalities, history...) of the Hotel Krone in that decade. Could you send me some photos of it? It was settled in Wholenstrasse if I am not wrong, but I think it is closed, isn't it? Could you also send me some photographs of the main places of the town on that time? Could you also send me some current ones?

I have been looking and taking information from your web page, but as you may see, the one I ask you isn't in it.

I will accept and consider all the information you think it can be useful to me related to everything of your town and country on that period of time.

My grandparents already have a big friend here in Bremgarten, who is Frau Theresia Wetli-Bürgisser. She worked in the Albiswerk factory. You can ask her about us if you want.

My email is "albert_as@hotmail.es"

Waiting for your response,

Very grateful, Albert

Resposta de Claudia Penta

Dear Mr. Serra

Thank you for contacting the municipality of Bremgarten, Switzerland. We apologize for the delay to respond to you.

Please let us know your request and we are happy to answer your questions.

Best regards,

Claudia Penta

Leiterin Bremgarten Info

- Tercer Correu a Claudia Penta, cap del departament d'informació de l'ajuntament de Bremgarten.

Dear Frau Claudia Penta,

Thank you very much for attending my request.

I am a Spanish 17 year-old student who is carrying out a school research about the Spanish emigration to Schweiz between 1960 and 1970.

In 1964 my granddad (Albert Serra Oferil) and my grandmother (Concepció Jové Domingo) arrived to your town, Bremgarten, to work. They stayed there until 1970. He worked in the ELRO Mauch factory, and my grandmother worked in the Hotel Krone. Herr and Frau Spring-Mattis were her bosses.

Could you help me providing with some information such as:

- The population of the town between 1960 and 1975.
- The number of immigrants and their nationalities during this period.
- The companies and places where they worked
- Also I would thank all the possible information (workers and their nationalities, history...) of the Hotel Krone in that decade. Could you send me some photos of it? It was settled in Wholenstrasse if I am not wrong, but I think it is closed, do you know why?
- Could you also send me some photographs of the main places of the town on that time? Could you also send me some current ones?
- If you found any stories or hapenings related to this subject in the town which could help me, please send them.

I will accept and consider all the information you think it can be useful to me related to everything of your town and country on that period of time.

My grandparents already have a big friend here in Bremgarten, who is Frau Theresia Wetli-Bürgisser. She worked in the Albiswerk factory. You can ask her about us if you want.

I remain at your disposal,

Very grateful,

Albert

Resposta de Claudia Penta (5 fotografies adjuntes)

Dear Mr. Arrabal

Please find attached the number of the population of the town between 1960 and 1975:

1960	4155
1970	4873
1973	5296 (davon 1143 Ausländer)
1974	5375 (davon 1148 Ausländer)
1975	5163 (davon 1000 Ausländer)
today	6313 (davon 1365 Ausländer)

Since the owners of the Hotel Krone passed away, we could not find any information about the history of the Hotel. But we could find some old pictures. See attached Hotel Krone is at Obertorplatz 7. Today there is a Take away. No Hotel anymore.

For other pictures of the town see www.bremgarten-ag.ch

My colleague did also send you some information about our town by courier.

We wish you all the best for your school project.

Best regards,

Claudia Penta

Leiterin Bremgarten Info

- [Correu a l'Institut Nacional d'Estadística](#)

Distinguidos Señores,

Soy un estudiante de 2º curso de Bachillerato de la Escuela Vedruna de Ripoll (Gerona).

Actualmente estoy realizando un trabajo de investigación, para el acceso a la Universidad. El tema es: La emigración Española a Suiza en los años 60. Mis abuelos fueron emigrantes a Suiza durante este periodo y por este motivo me ha resultado interesante esta elección.

Me dirijo a Vds. para, si es posible, me envíen cierta información relativa al tema.

Sería interesante que me pudieran facilitar información sobre:

EMIGRACIÓN ESPAÑOLA A SUIZA DURANTE LOS AÑOS 1960-1970
(Toda la información que Vds, puedan facilitarme: tablas estadísticas, Hombres, mujeres, niños, cantones de destino, lugares españoles de procedencia, trabajos que se realizaban, integración, anécdotas....y cualquier otra información que vds. crean conveniente).

Quedo a la espera de sus noticias y muy agradecido.

Atentamente,

ALBERT

Resposta de l'INE (les taules especificades no corresponen a la petició)

Estimado Sr.Sra.: En relación con su consulta le comunico lo siguiente: la información que le podemos facilitar es la publicada en los Anuarios Estadísticos, estos se pueden consultar a través de nuestra página web:

-Historia:

<http://www.ine.es>

-Anuarios y Censos:

<http://www.ine.es/inebaseweb/welcome.do?language=0>

-Anuarios Estadísticos:

<http://www.ine.es/inebaseweb/libros.do?tntp=25687>

-Atentamente

-Area de Difusión por Internet

- [Correu al Ministeri de Treball i Immigració \(resposta borrada per error\)](#)

Distinguidos señores,

Me dirijo a ustedes porqué es así cómo me lo han indicado los responsables de la embajada general española de Suiza.

Soy un estudiante de 2º curso de Bachillerato de la Escuela Vedruna de Ripoll (Gerona).

Actualmente estoy realizando un trabajo de investigación, para el acceso a la Universidad. El tema es: La emigración Española a Suiza en los años 60. Mis abuelos fueron emigrantes a Suiza durante este periodo y por este motivo he hecho esta elección.

Me dirigí a la embajada pero me respondieron que me pusiese en contacto con ustedes. Seria interesante que me pudieran facilitar información sobre la emigración española a suiza entre 1960 i 1970:

Toda la información que Vds. puedan facilitarme: tablas estadísticas con el numero de hombres, mujeres, niños, (y si fuese posible su estado civil, naturalmente, nombres, no), también los cantones de destino del país, lugares españoles de procedencia, trabajos que se realizaban allí, integración, anécdotas...y cualquier otra información que Vds. crean conveniente.

También, si fuese posible, les agradecería la misma información, pero de la actualidad para poder compararla.

Quedo a la espera de sus noticias y muy agradecido.

Atentamente,

Albert

- Carta a Michael Spinnler, director de la fàbrica ELRO Mauch a Bremgarten.

Dear Mr. Spinnler,

First of all let me tell you that I am enormously grateful for having attended me so good. It is very important for me that you have accessed at helping me on my research.

As we agreed last Friday, I send you an email explaining everything.

I am a student, 17 years old, who is doing a research (in order to enter to the University) about the Spanish emigration to Schweiz from 1960 to 1975. My granddad (Albert Serra Oferil) worked in your factory from the beginning of 1964

until the medium of 1971. Robert Mauch was his boss during that time. My grandmum (Concepció Jové Domingo), on the other hand, always worked in the Hotel Krone which is closed now.

I would be very grateful if you could send me information of your factory during the 60's: things such as the products, some photos of them, what type of customers you had... Also the quantity of workers, their nationalities, photographs of them and also of the factory (on that time)... maybe some anecdotes, the routine there was on it and also some of the actual situation of the factory, for example, how has it changed along the years, its economical progress, its workers and nationalities and also some photos. Moreover, I will really thank all the information you think that can be useful to me.

Let me explain that we have come several times here, and all of them have really enjoyed it. My grandparents have always said how that period of time changed their life and that it was the best of their lives.

Our current address is the following, for whichever doubt you could have:

C/** ***** 10, 17530 Campdevàno (Girona), Spain.

And our telephone is (+0034)97271****, and my mobile phone is 69754****.

Well, that's all. Thank you so much for helping with my research and also for attending my request.

Waiting for your response,

Yours faithfully,

Albert

Resposta de Michael Spinnler, 14 hores després de la consulta.

Dear Mr. Serra,

Thank you for your questions.

I had a look in our archives. Unfortunately we destroyed already the documents of your grandfather, Mr. Albert Serra Oferil (we destroy all the documents of workes older than 70 years).

So I'm not in the position to give you a lot of informations about your grandfather.

Products: ELRO sold 1960 pressure bratt pans and pressure cookers and is still selling this products. Since 2008 we have a new generation of products, you

can see the details on our website www.elro.ch (also in english). Our products have the technological leadership and, as far as I know, we had this position already in the period from 1964 – 1971 (an example of this leadership: hpc, high pressure cleaning).

ELRO introduced pressure cooking in the professional kitchen.

1964 customers were often butchers. Today our customers are food manufacturers, hospitals, schools, company catering and company kitchens, air-catering, ship-catering (cruise liners).

1970 we had a staff of 180 employees in Bremgarten. Today we have 140 employees in Bremgarten, but we have a higher output than 1970. The nationalities today are: Swiss, Italia, Portugal, Kroatia, Macedonia, Germany, Syrien.

Today we sell our products all over the world, also Asia, Russia, India, Middle East. 1970 we sold in Switzerland, in Germany, in United Kingdom and sometimes in France.

I hope this information is useful for your research.

Yours faithfully,

Michael Spinnelr

Human Resources

ELRO-WERKE AG, CH-5620 Bremgarten

Switzerland

- [Correu a Marta Pellicer, de trajectes llargs de RENFE](#)

Estimados señores,

Soy un estudiante de Bachillerato que está realizando un trabajo para el colegio sobre los trenes que entre 1960 y 1969 recorrían el trayecto de Barcelona-Girona-Portbou y luego, haciendo transbordo se llegaba a Ginebra. Escribí un correo electrónico a Renfe y me contestaron que me pusiese en contacto con esta dirección. Podrían ustedes proporcionarme información sobre este tema? Me interesaría saber el precio que costaba un billete de Barcelona a Portbou, y lo mismo desde Gerona, la distancia, las poblaciones

por las que se pasaba, la duración del trayecto y las marcas de locomotoras que lo hacían (a ser posible, también alguna fotografía).

En segundo lugar, también me interesaría saber las mismas informaciones sobre el trayecto Portbou-Ginebra, todo en aquel período.

He estado buscando por todas partes y no he encontrado nada, sólo que a partir de 1969 aparece el Catalán-Talgo, sin embargo, este tema ya no me interesa.

Muchas gracias por su atención y amabilidad, esperaré su respuesta.

Cordialmente,

Albert

Resposta de Marta Pellicer

Buenos días,

Renfe Operadora es una empresa creada en 2005. La información de carácter histórico quedó en posesión de Adif, Administrador de infraestructuras Ferroviarias, en todo caso siempre puedes consultar la información que solicitas con la Fundación de los Ferrocarriles Españoles, entiendo que eres residente en Catalunya por lo que deberías dirigirte al Museu del Ferrocarril de Vilanova i La Geltrú.

Saludos

- [Correu a Paul Bögli, de l'Oficina Federal de migracions de Suïssa](#)

Dear sir,

I'm a student from Spain who is carrying out a research for my school about the Spanish emigration to Schweiz from 1960 to 1970. This is because my grandparents worked in your country, specifically in Bremgarten (5620 AG), from 1964 to 1970. Their names are Albert Serra Oferil and Concepció Jové Domingo. He worked in the ELRO Mauch factory and my grandmother did in the Hotel Krone in the town.

Could you send me some information for my research?

I will be really grateful if you could send me the following information (I have put it in paragraphs so as you can understand it better):

- The number of Spanish immigrants in the whole country, in the main cities (Bern, Geneve and Zurich) and in Bremgarten (1960 to 1970 and nowadays).
- The number of immigrants (all of them) in the country, in the main cities and in Bremgarten (1960 to 1970 and nowadays).
- The nacionalities of the immigrants in the main cities, in the country and in Bremgarten.
- What did the immigrants had (and have) to do for getting the documents for living and working here.
- The number of permanent immigrants in the country, in the main cities and in Bremgarten (and their nationalities).
- The jobs which were usually taken by the immigrants.

I will also consider, accept and thank whichever information you think it can be useful to me for my research.

Thank you very much for helping me.

Looking for your response, very grateful,

Albert

Resposta de Paul Bögli (1 taula d'habitants adjunta)

Sehr geehrter Herr Serra

Im Anhang erhalten Sie die gewünschte Statistik.

Mit freundlichen Grüssen, Paul Bögli

Bundesamt für Migration BFM, Statistikdienst Ausländer, CH-3003 Bern-Wabern

(0041 (0)31 325 ** **

Fax: 0041 (0)31 325 ** **

- Segon correu a Paul Bögli (la taula del primer no s'ajustava als anys)

Dear Herr Bögli,

Thank you very much for answering so fast and for the information you gave me, it will be really useful for my research, I'm very grateful. However, could it be possible to send me the same information but between the years 1964 and 1970? (These are the years my grandparents were there).
"Vielen Dank"!

Waiting for you response, very grateful again,
Albert

Resposta de Paul Bögli

Sehr geehrter Herr Serra

Im Anhang erhalten Sie die gewünschte Statistik.

Mit freundlichen Grüssen, Paul Bögli

Bundesamt für Migration BFM, Statistikdienst Ausländer, CH-3003 Bern-
Wabern

(0041 (0)31 325 ** **

Fax: 0041 (0)31 325 ** **

- Correu a Alfonso López Perona, Ministre Conseller de l'ambaixada espanyola a Berna, que va ser remittit a la Conselleria de Treball i Immigració de l'ambaixada.

Distinguido Señor,

Soy un estudiante de 2º curso de Bachillerato de la Escuela Vedruna de Ripoll (Gerona).

Actualmente estoy realizando un trabajo de investigación, para el acceso a la Universidad. El tema es: La emigración Española a Suiza en los años 60. Mis abuelos fueron emigrantes a Suiza durante este periodo y por este motivo me ha resultado interesante esta elección.

Me dirijo a Vds. para, si es posible, me envíen cierta información relativa al tema. Sería interesante que me pudieran facilitar información sobre:

EMIGRACIÓN ESPAÑOLA A SUIZA DURANTE LOS AÑOS 1960-1970

(Toda la información que Vds, puedan facilitarme: tablas estadísticas, Hombres, mujeres, niños, cantones de destino, lugares españoles de procedencia, trabajos que se realizaban, integración, anécdotas....y cualquier otra información que vds. crean conveniente).

Quedo a la espera de sus noticias y muy agradecido.

Atentamente,

ALBERT

Resposta de l'Ambaixada

Estimado Sr. Arrabal,

En relación a su correo electrónico de 31 de octubre relativo a la obtención de información sobre la Emigración Española a Suiza durante los años 1960-1970, le informamos que ha sido remitido a la Consejería de Trabajo e Inmigración de esta Embajada. Para ulteriores consultas, le rogamos que se dirija a dicha consejería, cuyos datos le facilitamos a continuación:

Embajada de España

Consejería de Trabajo e Inmigración

Kirchelfeldstrasse 42

3005 - Berna

T.: 0041(0)31/357.** **

F.: 0041(0)31/357.** **

E-mail: consejeria.laboral.berna@*****

Web: www.mtin.es/es/mundo/consejerias/suiza/consejeria/direcciones.htm

Atentamente,

Alfonso López Perona

Ministro-Consejero

Embajada de España en Berna/mc

Kalcheggweg 24

3000 Berna 15

Tel. 0041/(0)31.350.** **

Fax. 0041/(0)31.350.** **

E-mail: emb.berna@*****

Resposta de la Conselleria de treball i immigració de l'ambaixada

Estimado Sr. Arrabal:

La Embajada de España nos ha remitido su correo del 31 de octubre, en el que solicita información sobre la emigración española en Suiza. Adjunto le remitimos varias tablas sobre la población española en Suiza, que ha elaborada esta Consejería de Trabajo en base a los datos publicados por la Oficina Federal de Migraciones de Suiza. Lamentablemente, los datos no se remontan más allá de finales de los 1970.

Sin embargo, tenemos algunos libros en nuestra biblioteca que podrían ser de interés para Usted pues hablan del inicio de la emigración, los motivos,...

Dado el problema "geográfico", nos podría facilitar su dirección postal para remitirle varias fotocopias (escaneado sería demasiado volumen)

A la espera de sus noticias, le saluda atentamente

María José Ibáñez Puncel

Consejero de Trabajo e Inmigración

P.S. Secretaria General

- [Correu al Centre Català de Lausanne](#)

Estimats senyors,

Sóc un estudiant de 2n de Batxillerat de Ripoll i estic fent un treball de recerca per l'escola que em pot ajudar per l'accés a la universitat. El treball és sobre l'emigració de catalans als anys 60-70 cap a Suïssa, com és el cas dels meus avis que varen marxar l'any 1964 a Bremgarten (5620 AG) i on van residir i treballar fins l'any 1970.

Per això em dirigeixo a vostès, i els agrairia si em poguessin donar qualsevol informació sobre aquella època (dades, estadístiques d'emigrants catalans, activitats, alguna vivència personal d'algú, opinions de suïssos envers els emigrants i al revés...), qualsevol informació que vostès considerin convenient i si coneixen alguna persona, entitat, o organisme on em puc dirigir per si em

poden ajudar amb el meu treball, també els agrairia que m'hi possessin en contacte.

També ens agradaria trobar una família de Suïssa, amics dels meus avis que degut a la distància varen deixar de tenir correspondència. Ells són l'Othmar Müller (nascut l'any 1935) i la Hiroko (la seva esposa japonesa). Van tenir dos fills En Michi i la Clara (ara deuen tenir 40 anys llargs).

Els meus avis van conèixer l'Othmar a Bremgarten i els va fer classes d'alemany. Els faria molta il·lusió tornar a saber d'ell i a més, em podria ajudar amb el treball de recerca. Saben vostès a quin organisme o bé qui ens podria ajudar a trobar-lo? Ja hem buscat a les guies telefòniques suïsses, però no hi ha hagut cap coincidència.

Moltes gràcies per tot i perdonin les molèsties.

Atentament,

Albert

Resposta del centre català de Lausanne

Benvolgut Albert,

La informació que ens demanes és molt complexa i del tot impossible a ser gestionada via e-mail.

L'únic camí factible que hi veig és que et poguessis venir a Lausanne durant un cert temps i entrevistar-te amb els socis que conformen el nostre Centre i que satisfan els requisits que sol·licites, i que algun cop alguns estudiants ja han fet. Respecte a la família que busques, nosaltres donarem alguna veu i en cas que hi hagi alguna novetat t'ho farem saber de manera immediata.

Molta sort en el teu treball de recerca.

Molt cordialment,

Xavier Urbaneja i Biosca

President del Centre Català de Lausana

91, Rue de Genève.

1004-Lausana (Suïssa)

Telf: +41 (0) 21 625 ** **

Mail: centre.catala.lausana@*****

Web : www.centre-catala-lausana.ch

- Correu al Museu del Ferrocarril de Vilanova i la Geltrú (sense resposta)

Estimats senyors,

Sóc un estudiant de 2n. de Batxillerat de l'Escola Vedruna de Ripoll i estic fent un treball de recerca sobre l'emigració espanyola a Suïssa entre 1960 i 1970. Els meus avis realitzaren aquesta emigració, i anaren fins a Suïssa al 1964 amb tren. Em dirigeixo a vostès per suggeriment de responsables de Renfe.

La meva pregunta és si em podrien proporcionar la següent informació dels anys 1963 a 1965 el més aviat possible:

Necessitaria saber tota la informació possible sobre els trajectes Barcelona-Portbou i Girona-Portbou i, en cas que vostès també poguéssin proporcionar-m'ho, informació sobre el trajecte entre Portbou i Ginebra, a Suïssa. M'interessaria saber els preus dels bitllets i dels trajectes, les poblacions per les quals es passava, les locomotores i els convois que realitzaven, i, si fos possible, també alguna fotografia.

Moltes gràcies per la seva atenció i amabilitat, esperaré la seva resposta,

Cordialment,

Albert

Annex 2: Fotografies

CERCANT UN SOMNI

1. SITUACIÓ

Suïssa a Europa

Aargau a Suïssa

Bremgarten a Aargau

Terme municipal de Bremgarten

Ajuntament

Cementiri del poble

Església

**Pont de fusta i
el Reuss**

Pont del tren

Des de Mutschelen

Supermercats: MIGROS I COOP

Manifestació 1r. de Maig

Carrer peatonal

Hotel Krone i Zurichstrasse

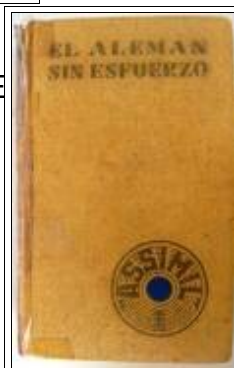

Escola Pública nova amb el refugi antinuclear del poble als baixos de l'edifici. També s'ensenyava a nedar i cosir a tots els alumnes del poble.

Escola Pública

3. OBJE

Francs suïssos

Planxa elèctrica

**Llibre d'Alemanys
Assimil**

**Màquina fotogràfica
Kodak**

Magnetòfon

Màquina de cosir Bernina

Relloges de cucut

**Rentadora industrial
Shultes**

Volkswagen Escarabat 1200

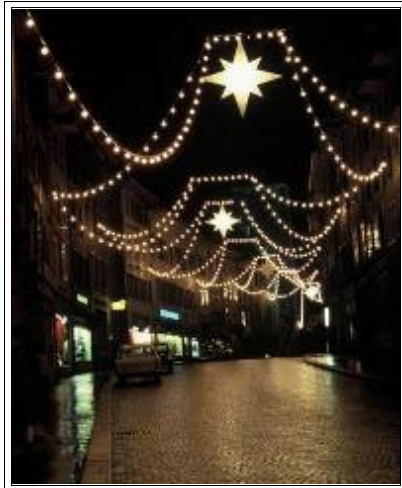

Jerseis Nòrdics

Volkswagen Escarabat 1300

4. SUÏSSA

**Carrers engalanats
Bremgarten**

**Aeroport
Zuric Kloten**

**Manifestació en contra de les dictadures del moment
A la pancarta de la dreta hi posa "Acabar amb el franquisme per una república"**

L'àvia esquiant

**Al pis, fent peces
per l'Albiswerke**

Torn de l'avi

La mare a Luzern

**Cascades del Rin de
dreta a esq.
besàvia, mare i àvia**

Vaixell de vapor al llac dels 4 cantons

Alphorn (típic suís)

**L'àvia i una companya
de Campdevànoil
que també va emigrar**

5. PAISATGES DE SUÏSSA

Llac de Luzern

Sörenberg, entre Interlaken i Luzern

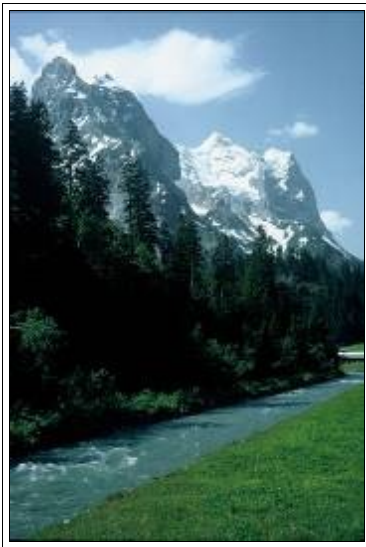
Diversos paisatges dels Alps suïssos, l'àvia a la fotografia inferior de la dreta

Llac de Luzern

**Grimsepass, llac entre Luzern i Interlaken
a les fotos de l'esquerra,
la tornada**

Llac de Luzern

6. CAMPDEVÀNOL

Esquiand a Molinou

Campdevànol al 1965

**La mare des del Castell,
a Campdevànol**

**Els avis, la mare, el germà de l'avi i
la cunyada de l'àvia a Vallfogona**

La mare amb un vestit típic tirolès

**Els avis, la Frau Wetli i la Frau Kristen,
companyes de l'àvia a l'Albiswerke.
Santuari del far**

7. LA CASA

Construcció de la casa de Campdevàno (1969-1970)

La casa un cop acabada

Vacances a Suïssa (Bremgarten), 2001

Totes les fotografies varen ser fetes amb la màquina de fotografar Kodak de l'avi (que es pot observar a "Objectes de Suïssa"), excepte les que apareixen a

aquest apartat (menys l'Escarabat blau), les de "Bremgarten al 2001", les del "la casa 40 anys després", la de l'ajuntament de Bremgarten i la vista aèria del poble.

Annex 3:

Taules estadístiques¹⁰²

ALBERT
CERCANT UN SOMNI
TAULES ESTADÍSTIQUES SOBRE LA POBLACIÓ, TREBALLADORS,
EMIGRANTS... A SUÏSSA I EUROPA AL S. XX

- Treballadors estrangers a europa segons els països de procedència (1977)

Font: J. Espiago, Migraciones exteriores, Barcelona (1985)

País de procedència	Àustria	Bèlgica	França	R.F.A.	Luxemburg	Països Baixos	Suècia	Suïssa
Àustria	-	3700	-	74985	-	-	2400	24100
Finlàndia	-	-	-	2887	-	-	10300 0	-
Grècia	-	9600	-	162500	-	1900	9200	4800
Itàlia	2100	10640 0	19920 0	281200	10800	10000	2800	253100
Portugal	-	3900	36070 0	60200	12900	5200	1000	4800
Espanya	-	27300	20400 0	100300	2200	17500	1900	62700
Iugoslàvia	13100 0	-	42200	377200	600	8000	25800	25400
TOTAL	13310 0	15090 0	80610 0	1059272	26500	42600	14610 0	374900

- Emigrants espanyols als 4 països europeus de màxima immigració (1960-1969)

Any	França	Alemanya	Suïssa	Bèlgica	TOTAL
1960	30.493	10.011	7.144	1.428	49.076
1961	60505	56.192	17.436	1.152	135.285
1962	89.583	42.517	28.937	5.187	166.224

1963	83.091	36.404	34.092	11.318	164.905
1964	92.849	47.399	49.139	8.475	197.862
1965	76.101	65.146	28.055	8064	177.366
1966	53.044	38.634	30.678	3566	125.922
1967	36.559	3.422	14.383	34	54.398
1968	30.403	23.565	15.609	9	69.586
1969	34.655	42.778	20.664	49	98.146

Font: La Emigración española a Europa en el siglo XX (Juan B. Vilar i Mª José Vilar)

- Residents espanyols a Suïssa (1964-1970)

Anys	Nombre
1964	74.311
1965	77.343
1966	78.442
1967	81.450
1968	87.724
1969	97.862
1970	102.341

Font: La Emigración española a Europa en el siglo XX (Juan B. Vilar i Mª José Vilar)

- Treballadors espanyols a Suïssa (1961-1967)

Anys	Febrer	Agost
1961	-	21.801
1962	25.987	44.226
1963	44.186	63.653
1964	55.114	82.320
1965	64.115	79.419
1966	62.287	77.247
1967	61.534	-

Font: F. Sánchez López, Emigración española a Europa, Madrid

- Treballadors estrangers a Suïssa (1961-1967)

Anys	Alemanys	Francesos	Italians	Austríacs	Espanyols	Altres
1961	73.466	16.163	392.060	30.152	21.801	14.670
1962	77.678	18.730	454.402	29.001	44.226	20.669
1963	78.389	21.166	472.052	27.879	63.653	26.874
1964	78.550	24.012	474.340	27.715	82.320	33.964
1965	67.668	23.775	448.547	24.184	79.419	32.278
1966	58.378	25.624	432.776	21.245	77.247	33.278

Font: La Emigración española a Europa en el siglo XX (Juan B. Vilar i Mª José Vilar)

- Espanyols fixes i temporals a Suïssa i 4 cantons actualment

Estrangers	Total	Homes	Dones
Suïssa (total)	64626	35633	28993
Estrangers fixes	63699	34985	28714
Estrangers no fixes	927	648	279
Zürich	9750	5341	4409
Estrangers fixes.	9626	5264	4362
Estrangers no fixes	124	77	47
Bern	5787	3265	2522
Estrangers fixes	5628	3154	2474
Estrangers no fixes	159	111	48
Luzern	1766	993	773
Estrangers fixes	1737	967	770
Estrangers no fixes	60	49	11
Aargau	2471	1366	1105
Estrangers fixes	2419	1320	1099
Estrangers no fixes	52	46	6

Font: Oficina Federal de Migració Suïssa

- Espanyols fixes i temporals a Suïssa (1964-1970)

Anys	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Treballadors fixes	1362	1368	1806	2450	3160	4190	9143
Permisos temporals 1 any	72949	75975	76636	79000	84564	93672	93198
TOTAL	74311	77343	78442	81450	87724	97862	102341

Font: Oficina Federal de Migració Suïssa

10. ACLARACIONS

La imatge de la portada del treball correspon a la vivenda actual dels avis, als afores del poble. La que van construir al tornar de Suïssa està ocupada actualment per mi, la meva mare i el meu germà i situada al mig del poble.

Durant el video de "Annex 4", hi apareix un torn. És propietat de l'avi i està a la casa de dins el poble.

La casa amb jardí que apareix també a aquest annex correspon a la seva actual dels afores del poble.

Totes les imatges, tant del treball com dels l'annexos són pròpies, en cap cas han estat extretes d'internet o quelcom per l'estil.